Inozemska izdaja

Leto LXX — Štev. 264 — V Ljubljani, v nedeljo, 15. novembra 1942-XXI — Spedizione in abbonamento postale Poštnina plačana v gotovini — Prezzo — Cena L 0.80

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeliska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SLOVENEC

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Novi zmagoviti udarci sovražnemu brodovju

Letalske sile so nadaljevale z napadi na sovražne ladje — 10.000 tonski parnik potopljen — V Atlantskem morju so italijanske podmornice potopile 5 sovražnih parnikov z 22.451 tonami

Vojno poročilo št. 902

Glavni Stan Italijankih Oboroženih Sil ob javlja:

Včeraj je sovražnik v Marmariki pritiskal na širokem odseku. Nasprotne kolone so dosegle Tobruk, ki so ga italijansko-nemški oddelki izpraznili, ko so izpraznili skladišča in uničili vojaško važne naprave.

Pri napadu na Bengazi je trdnjavska protiletalska obramba zadela in sestrelila dve angleški letali.

Letalske sile so nadaljevale z udarci po sovražnem brodovju v alžirskih vodah. Nemški bombniki so ponovno zadeli in težko poškodovali trgovske in vojne ladje.

Eno sovražno letalo je bilo sestreljeno.

Naša podmornica pod poveljstvom poročnika bojne ladje Rigolija je v smelem manevru vdrla v sidrišče pristanišča Bougie ter torpedirala in potopila 10.000 tonski parnik.

To noč so številne angleške in talske skupine bombardirale Genovo. Znatna škoda je bila zadana predvsem civilnim zgradbam v mestnih četrtih v središču in na vzhodnem delu mesta. Število žrtev še ni ugotovljeno.

Važne uspehe so dosegle v prvih novembrskih tednih italijanske podmornice, ki delujejo v Atlantskem morju pod poveljstvom fregatnega kapitana Carla Liannazza in poročnika bojne ladje Gianfranca Gazzana, ki so potopile parnike »Dagumbra«, Emipire«, Seal«, »Franthale«, »Andreos« s skupno 22.451. tonami.

Rim, 14. nov. AS. Objavljena so bila imena članov posadk letal, ki so 10. in 11. novembra potopile nasprotnikove enote. Major Maksimilijan Erassi, kapitan Gvido Pecacci, por. Ugo Gusmano, por. Jožef Cimicci, por. Lino Meschiari, por. Viljem Michelotti, por. Silvij Cella.

Naraščajoče delovanje osnih podmornic

Berlin, 14. nov. AS: Berlinski tisk se obširno bavi z govorom generala Smutsa, ker je zanimiv po nekaterih zanimivih priznanjih. »Lokal Anzeiger« piše, da je bilo pričakovati, da bo Smuts poveličeval »Zmago« v francoski severni Afriki. V resnici pa je bitsvena vsebina njegovega govora čisto drugačna in se da spoznatit iz naslednje vznemirjujoče izjave: delovanje sovražnih podmornic neprenehoma narašča. Podmorniška vojna ostaja še vedno največja nevarnost. Anglija in Severna Amerika se morata boriti z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Berlinski list pripominja, da general Smuts ni tako mislil pred tremi tedni. Takrat je s Churchillom in Knoxom upal, da je možno premagati nevarnost podmornic. Svoje mnenje je moral spremeniti, ker je spoznal, da osno letalstvo in osne podmornice lahko učinkovito ovirajo dogodke v zahodnem Sredozemlju s ploho najtrših udarcev na letalonošilke, bojne ladje, križarke in prevozne ladje. Smuts je moral torej priznati, da Angleži in Amerikanci v svojih računih niso dovolj upoštevali nekega čudovitega orožja: osnih podmornic.

Nov ameriški poraz pri Salomonskih otokih

Japonci so potopili 6 ameriških križark in en rušilec - Japonski letalski napadi na angleška oporišča v Indiji - 92. Čangkajškova armada razbita

Tokio, 14. novembra. AS. Uradno poročajo, da so 11. novembra močne japonske letalske in pomorske edinice potopile pri Guadalcanalu 6 sovražnih križark in en rušilec, hudo pa poškodovale dve križarki in tri rušilce. Sestreljenih je bilo 16 sovražnih letal. Poleg tega je bilo potopljenih še troje sovražnih prevoznih ladij.

Tokio, 14. nov. AS: Drugo uradno poročilo popravlja prejšnje v toliko, da na Guadalcanalu letalske sile niso napadle mornarice Združenih držav 11., temveč 12. novembra. Ti napadi so bili izvedeni podnevi. Pomorske sile so vdrle na torišče, kjer so se prejšnjo noč nahajale sovražne ladje ter uničile nad polovico ameriških ladij. Bitka se z vso silovitosjo nadaljuje.

Tokio, 14. novembra. AS. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da so japonski letalci pri svojih napadih na letališči Tinsukija v Assamu ter Čittagong v Bengaliji sestrelili 50 angleških letal. Po drugi strani se je na Guadalcanalu izkrcalo zopet več novih japonskih čet za povečanje pritiska na ameriške sile, ki bi s pomočjo kopenskih, letalskih in pomorskih okrepitev obupno rade obdržale svoje tamošnje postojanke. Pri bitkah na Salomonskih otokih je japonsko letalstvo sestrelilo ali onesposobilo za boj 43 sovražnih strojev. 10 japonskih letal se ni vrnilo v oporišča.

Šanghaj, 14. novembra. AS. Japonsko letalstvo nadaljuje boje proti neznatnim letalskim silam, ki so jih poslale Združene države na Kitajsko. V napadih na letališča v pokrajinah Kuangsi in Hunang so bili včeraj v letalskih bojih sestreljeni 4 ameriški stroji, 6 pa jih je bilo poškodovanih na letališču. Nadaljujejo se tudi kopenski nastopi, pri katerih so imele Čangkajškove sile samo prejšnji mesec velike izgube vojnega gradiva, ter je bilo 2000 njihovih vojakov ujetih. Tudi komunistične sile so imele kakih 1000 mrtvih.

Buenos Aires, 14. novembra. AS. Severnoameriško mornariško ministrstvo javlja, da sta bili blizu Salomonskih otokov poškodovani dve severnoameriški vojni ladji, in sicer ena križarka ter en rušilec.

Tojo je imel dva važna govora

Tobio, 14. nov. AS. Na sestanku guvernerjev je imel general Tojo dva govora. V prvem govoru, kejr je nastopil kot ministrski predsednik, je Tojo obravnaval vprašanja, ki zanimajo japonsko ljudstvo glede nadaljevanja vojne, ki bo dolga. Posebno se je dotaknil vprašanj izdelave, prometa, prehrane, gospodarstva, pospešene štednje in končno moralnega dviga naroda. Zaključil je, da morajo Japonci prenesti kakršnekoli žrtve za dosego svojega cilja.

V drugem govoru je nastopil Tojo kot vojni minister ter je poudarjajoč važnost sedanjega trenutka dejal, da je treba zelo povečati izdelavo na vseh odsekih, da bodo zadostno oskrbljena bojišča, kjer se bodo bile odločilne bitke. General Tojo je dejal, da je vojna treh idej v borbi za višji ideal in da bo zmagal tisti, ki bo uničil nasprotno idejo ter v sovražniku podrl zaupanje. Japonci morajo torej imeti popolno zaupanje v končno zmago svojih oboroženih sil in to zaupanje mora temeljiti na naporih celotnega združenega naroda. General Tojo je končal svoj govor s predlogom, da je treba okrepiti protiletalsko obrambo in utrditi enotnost med ljudstvom in državo v interesu narodne borbene sile.

Nov švedski poslanik v Madridu

Madrid, 14. nov. AS. Nov švedski poslanik Karl Ivan Wastman je izročil generalu Francu svoje poverilnice v navzočnosti zunanjega ministra, visokih uradnikov protokola in voditeljev civilnega in vojaškega Francovega doma.

Knox je pesimist

Buenos Aires, 14. nov. AS. V Pittsburgu je govoril severnoameriški mornariški minister Knox na sestanku industrijcev in delavskih voditeljev. Minister Knox se je izrazil zelo pesimistično. Izjavil je, da je sprožitev bojišča onstran Atlantskega morja za Združene države začetek zelo hude bodočnosti. V narodnem življenju Amerikancev nedvomno nastajajo dramatične spremembe. Knox je zato izrazil željo po popolnem sodelovanju med industrijci in delavci, da bi se tako premagale te nove težave.

Roosevelt ponuja Arabcem Judeževe groše

Berlin, 14. novembra. AS. »Börsen Zeitung« se danes zjutraj bavi s svojevrstnim poročilom, po katerem je Roosevelt v vrsti novih burk razdelil med ameriške letalce prepis poslanice za primer, da bi morali zasilno pristati na afriškem ozemlju. Poslanica je naslovljena na Arabce in je pisana v arabščini ter pravi: »Pošiljam svoje pozdrave arabskemu ljudstvu: mir naj bo z njimi.« Nosilec tega pisma je ameriški vojak, to je prijatelj vseh arabskih skupnosti. Lepo ravnajte z njim; vaš prijatelj je, branite ga pred morebitnimi nevarnostmi, preskrbite mu jed in pijačo ter mu pomagajte, da bo čim prej dosegel glavnino severnoameriških sil, ki so blizu obale. Za vse boste dobili od mene plemenito plačilo. Mir bodi z vami in Bog naj vas čuva. — Franklin Roosevelt.« Skupno s to poslanico so dobili ameriški vojaki bone po pet zlatih dolarjev, namenjene svojim morebitnim dobrotnikom. V svojem kratkem komentarju pripominja »Börsen Zeitung«, da se Roosevelt prelahko vara, če misli, da si bo pridobil naklonjenost arabskega prebivalstva, proti kateremu je do danes vedno kazal svoje sovraštvo. Naj se torej Roosevelt ne vara — zaključuje berlinski list — če misli, da bo spremenil zadržanje svojih izrazitih nasprotnikov s patetičnim voščilom miru, s hinavskim zatrjevanjem prijateljstva ter z Judeževim grošem.

Obsežna obnova v Ukrajini

Berlin, 14. nov. AS: Iz pristojnega vira se je izvedelo, da so nemške oblasti v Ukrajini ponovno spravile v obrat večino tovarn v Krivojem rogu, na Kerču ter v bogatih donskih premogovnih rudnikih. Znano je, da je bilo v donski kotlini 108 rudnikov, ki so dobavljali Sovjetski Rusiji 60% premoga, dočim so v Krivojem rogu nakopali 40% sovjetske železne rude. V nikopoljski pokrajini so pridobivali okoli 40% manganove rude, katero so uporabljali izključno za sovjetsko vojno industrijo. Tudi pokrajina Majkop se je pridružila nemškemu rudarskemu območju ter bo dobavila nemški industriji znatno količino petroleja. Na tem odseku je začelo z delom že več velikih rafinerij. Vse to naravno bogastvo bo tvorilo negativno bilanco v sovjetski vojni industriji in bo povečalo nemško pozitivno bilanco. Pripomniti je treba nadalje še to, da se je začela v Ukrajini na široko razvijati tekstilna industrija. Kar se tiče živilskih pridelkov, je treba pripomniti, da vse tozadevno veliko bogastvo sicer še ni dovolj izčrpano, vendar pa bo zadostovalo za kritje potreb zasedbenih čet.

Tudi v baltskih pokrajinah, zlasti na Estonskem, so v teku dela za reorganizacijo tamkajšnje industrije. Ko so bile obnovljene električne centrale, so lahko začele z delom vse druge tovarne, zlasti kemične tovarne. Doslej je že 200 tovarn v obratu.

Seja francoske vlade

V Maroku se francoski odpor nadaljuje - Giraud je kršil prisego

Vichy, 14. novembra. AS. Kakor poroča uradno poročilo, je bila včeraj seja francoske vlade. Laval je predočil članom vlade položaj v Severni Afriki ter jim poročal o vseh svojih razgovorih v zvezi z zadnjimi dogodki.

Maršal in vlada sta ugotovila, da je general Giraud, ki je od tujcev sprejel poveljstvo nad odpadlimi Francozi v Severni Afriki, kršil dano besedo ter omadeževal svojo čast, ter je prekršil svojo oficirsko dolžnost. Zato mu niti vojaštvo, niti uradništvo, niti prebivalstvo ne sme izkazovati pokorščine. Državni poglavar maršal Petain je osebno prevzel vrhovno poveljstvo nad francoskimi oboroženimi silami, ki se morajo pokoriti njegovim ukazom.

Vichy, 14. novembra. AS. Po poročilu ministrstva za informacije se po nekaterih krajih v Maroku odpor še vedno nadaljuje in v Casablanci so branilci položili orožje po najsrditejših bojih, v katerih so bile izčrpane vse zaloge orožja in streliva pri branilcih. Bojna ladja »Jean Bart« je bila onesposobljena za boj ter je prenehala streljati. V Alžiru je položaj nespremenjen. Poročilo angleško-ameriškega glavnega stana v Severni Afriki potrjuje, da se v nekaterih krajih francoski odpor nadaljuje.

Duce sprejel kneza Piemontskega

Rim, 14. nov. AS. Duce je v Beneški palači sprejel Kr. Vis. kneza Piemontskega, maršala Italije, poveljnika armadne skupine v srednji in južni Italiji, ki mu je poročal o vojaških vprašanjih.

Mednarodni kongres za računstvo pozdravlja Duceja

Rim, 14. nov. AS. Duce je dobil nasl. brzojavko: »Mednarodni kongres za računstvo končuje svoje delo, ki je potekalo v duhu prisrčnosti in tovariških odnošajev med narodi nove Evrope ter v ozračju moške vedrosti, potrebnem svobodnemu razvoju duhovnega delovanja v tem zgodovinskem trenutku ter Vam pošiljam spoštljive, hvaležne pozdrave matematikov iz 11 držav«. — Predsednik, član Akademije Severi.

Sijajni nemški pomorski uspehi

Nemške podmornice so potopile zopet 31 trgovskih ladij z 218.100 tonami, razen tega pa še dve križarki in štiri rušilce — Boji na Kavkazu in v Stalingradu — Zadnjih 10 dni so Sovjeti zgubili 282 letal

Hitlerjev glavni stan 14. nov. s. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje izredno vojno poročilo:

Nemške podmornice so pri napadu na ameriško-angleške oborožene sile pri izkrcanju v severozapadni Afriki in v bitki na Atlantiku prizadejale sovražni vojni in prevozni mornarici spet izredno hude izgube.

Potopile so v Severnem morju, v Severnem Atlantiku, pred kanadsko obalo, v Karibijskem morju, pri Kap verdskih otokih, v Gvinejskem zalivu ter na področju vzhodno od Capetowna iz dobro zavarovanih konvojev in na posameznih lovih 20 ladij s skupno 119.000 tonami, kakor tudi en rušilec. Dve nadalnji ladji sta bili torpedirani.

V zapadnem Sredozemskem morju so uničile iz sestava angleško-ameriške prevozne mornarice spet dva prevozna parnika in veliko patrolejsko ladjo s skupno 20.000 tonami ter en rušilec, tako da so se uspehi teh podmornic pred obalami Alžirja in Maroka povišali na 11 prevoznih parnikov s skupno 98.1000 br. reg. tonami.

Odkar je izšlo posebno poročilo z dne 9. novembra je podmorniško orožje v Sredozemskem morju in na bojišču na Atlantiku potopilo vsega 31 trgovskih ladij, s skupno 218.100 tonami, nadaljnjih 6 pa poškodovalo s torpednimi zadetki. Razen tega sta bili od 9. novembra t. l. dalje potopljeni dve angleški križarki in 4 rušilci s torpednimi zadetki pa poškodovana ena letalonosilka, en rušilec ter ena korveta.

Hitlerjev glavni stan, 14. novembra. s. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

V zapadnem delu Kavkaza je bilo v krajevnih napadalnih nastopih zavzetih več obvladujočih gorskih postojank in bojnih položajev. Bojna letala so bombardirala mesto in pristanišče Tuapse. Na odseku ob Tereku so bili močni napadi sovražnikovih oklepnih oddelkov odbiti.

V Kalmiški stepi so nemški motorizirani oddelki uničili neko sovražno postojanko, pri čemer so zajeli ujetnike in plen.

Južno od Stalingrada so se krajevni boljševiški napadi izjalovili v ognju romunskih čet.

V Stalingradu so napadalni oddelki v trdovratnih bojih zavzeli nadaljnje bloke hiš. Sovražni protinapadi so bili odbiti. Topništvo, protiletalsko topništvo in strmoglavci so razbili več zgrajenih sovražnih postojank.

Ob Donu so nemške in zavezniške čete odbile krajevne sovražne napade in so v protinapadu pognale sovražnika na izhodiščne postojanke. Nemške in romunske letalske sile so podnevi in ponoči napadale sovražna zbirališča.

Na srednjem odseku vzhodnega bojišča so napadalni oddelki uničili več sovražnih postojank. Letalstvo je nadaljevalo s težkimi napadi proti sovražnikovemu zaledju.

Sovražni napadi južnovzhodno od Ilmenskega jezera in ob Volhovu so se ponesrečili.

Sovjeti so v času od 1. do 10. novembra izgubili 282 letal, od tega 218 v letalskih bitkah, 33 v ognju protiletalskega topništva, 11 pa jih je sestrelila kopna vojska. Ostala letala so bila uničena na tleh. V istem času smo imeli 18 lastnih letalskih izgub.

V Marmariki je sovražnik 13. novembra v široki fronti z nezmanjšano silo napadel. Nemško-italijanske čete so po uničenju vseh tamkajšnjih vojaških naprav po načrtu izpraznile Tobruk. Bojna letala so bombardirala sovražne bojne kolone na prelazu Halfaja.

V pristanišču Bougie so bojna letala potopila neko 6.000-tonsko trgovsko ladjo, večkrat zadela z bombami pa dve sovražni križarki in 5 velikih transportnih ladij. Ena križarka je bila najbrže potopljena. Pristaniške naprave in skladišča v Bougieu so bila uničena.

Nemški poslanik obiskal Salazarja

Lizbona, 14. nov. AS. Nemški poslanik v Lizboni je imel dolg razgovor s predsednikom portugalske vlade.

Minister Rust v Romuniji

Bukarešta, 14. nov. AS: Nemški prosvetni minister Rust je obiskal najprej spomenik Neznanega vojaka, nato pa si je ogledal kulturne ustanove v Bukarešti, nakar je obiskal podpredsednika vlade Mihaela Antonesca, s katerim je imel dolg razgovor ki mu je prisostvoval tudi nemški poslanik v Bukarešti von Tillinger. Antonescu je nato priredil kosilo v čast nemškemu gostu. Pozneje je minister Rust obiskal pravno fakulteto ter institut za izdelovanje serumov in bakterij. Romunski prosvetni minister Petrovici je nato priredil večerjo v vojaškem krožku v čast nemškemu gostu.

Pogovori s slovenskim ljudstvom:

Prava resnica

Časnikar g. Alessandro Nicotera je imel snoči po radiu Ljubljana naslednje predavanje:

Med »čudovitimi zgodbami« pisatelja Edgarja Poeja je tudi znana zgodba, ki med drugimi proslulimi njegovimi spisi nosi naslov: »Dva zločina v ulici mrtvašnice«.

Ta povest uči, da ne smemo verovati pričevanjem. Človeški vid in sluh sta popolnoma nezanesljiva in nezadostna. Dejstva se bajo razvijajo po svoji logiki in po domišljiji slučaja in to nima nič skupnega s skromno logiko in prav tako skromno domišljijo širokih ljudskih množic.

V tej povesti se izjave resnično ne strinjajo in se vedno manj bližajo stvarnosti dejstev. No torej, v Ljubljani pa se dogajajo še bolj čudne stvari, kakor pa v Poejevih povestih. Tukaj je za vsak zločin — in jih je toliko — na razpolago tisoč razlag, prav tako pa jih je tisoč, ki se med seboj strinjajo v tej točki: aretiranec, obsojenec in tisti, ki je bil ustreljen zaradi zločina, je vedno nedolžen. Nepogrešljivo in vsakikrat, kadar je udarila sablja pravice z vso težo in ostrino, je zgrešila: vedno je avtomatično odpovedala.

To je nekaj strahotnega, prav gotovo nekaj primernega za povesti po načinu ameriškega pisatelja, s to svojo čudno usodnostjo.

Torej bi bile osebe — in dejansko so — ki so popolnoma prepričane, da organi policije nikdar ne smejo imeti uspeha pri lovu na tiste,

Nadaljevanje na 2. strani.

Višji svetnik dr. Ivanič in novi hrvaški konzul sta bila sprejeta pri Visokem komisarju

Visoki komisar je sprejel v vladni palači dr. Antona Zvonimirja Ivaniča, bivšega konzula Nezavisne Države Hrvatske, ki je bil povišan v višjega svetnika in prestavljen kot važen funkcionar v zunanje ministrstvo v Zagrebu, skupno s prof. Salihom Baljičem, novim hrvaškim konzulom v Ljubljani.

Dr. Ivanič je izrekel Visokemu komisarju besede prisrčne zahvale in pozdrava in v svojih besedah označil polno in koristno prisrčnost v sodelovanju, ki je vedno vladalo med vladnimi oblastmi in predstavnikom prijateljske in zavezniške države.

Tudi prof. Salih Baljič je pozdravil Vis. komisarja s prisrčnimi pozdravnimi besedami, v katerih je izrazil gotovost, da bo tudi v nadalje vladala ta prisrnost v vzajemnih interesih obeh držav.

Ekscelenca Grazioli se je zahvalil dr. Ivaniču za njegovo popolno in tovariško sodelovanje in mu zaželel v bodoče mnogo sreče na njegovem novem mestu in mu čestital k njegovemu povišanju.

Istotako je izmenjal pozdrav prof Salih Baljič ter izrazil svojo gotovost, da bo tudi nadalje vladalo tesno in prijateljsko sodelovanje v dobro dveh zavezniških narodv.

*

Ko odhaja višji svetnik dr. Ivanič, prvi konzul Neodvisne Države Hrvatske v Ljubljani, na novo službeno mesto, mu od srca čestitamo ter se hkrati s hvaležnostjo spominjamo njegovega plodonosnega delovanja v Ljubljani, saj ni nikdar zamudil nobene prilike, da bi nam ne predstavil mlade Neodvisne Države Hrvatske ki se bori na strani Osi za novi red v Evropi.

Novemu konzulu Neodvisne Države Hrvatske prof. Salihu Baljiču želimo ob njegovem prihodu v Ljubljano najprisrčnejšo dobrodošlico in mu izrekamo iskrene želje za uspešno in plodonosno delo, ki naj še poglobi tako trdne vezi prijateljstva med obema državama.

(Nadaljevanje s 1. strani)

ki so odgovorni za zločin (predobri ljudje pa so vidoma zadovoljni zaradi izredne prevejanosti zločincev, zaradi preprisane priprave atentatov) ter pri vsakem novem dogodku zatrjujejo, da je zločinec prav gotovo in vedno nekdo drugi, ne pa tisti, ki je bil zajet in zaprt.

O usmrtitvah pa pravimo: vsi ustreljeni so nedolžni, nedolžen je tudi ropar, če se slučajno nahaja med ustreljenimi. Tudi v koncentracijskih taboriščih so vsi po pomoti. Vsi drugi, morilci, tako imenovani sadisti, organizatorji ropov, pa so na promenadi in v kinematografskih dvoranah.

Na mestu bi bilo vprašati vse te, ki toliko vedo, ali bi hoteli povedati kaj več točnega o pravih zločincih, ki so odgovorni za toliko zločinov. Toda to bi bilo brez koristi. Če vedo, tedaj molče. Če pa ne vedo, tedaj se hlinijo, kakor da vedo in molče, če pa je končno kak zločinec aretiran in ustreljen, tedaj skušajo motiti potek procesa in vpijejo, da se je zgodila pravna pomota. Širi se govorica, da je ustreljeni žrtev policijske maščevalnosti in to mučeniki, ne ideje, ampak nedolžnosti.

Tudi v obsodbi zaradi umora fašista Zitta — in to je bilo pričakovati — se je takoj razširila govorica, da sta ustreljeni in pa hotnica, ki je bila obsojena na dosmrtno ječo, bila nedolžna priča, ki sta padla v običajno zasedo policije.

Toda bodisi Kokalj, bodisi Novakova sta bila obsojena zaradi izrečnega zločina pomoči pri umoru z obremenilnimi okoliščinami, poleg tega pa zaradi članstva v prevratni družbi in sodelovanja pri podtalni propagandi, oboroženi tolpi, zaradi atentata nad varnostjo države in zaradi prepovedanega nošenja orožja. Ali se vam zdi, da je to malo?

Poglejmo torej, kako je bil zločin pripravljen: Kokalj, ki so ga klicali Tine, in neki drugi zločinec po imenu Pepe, čigar identiteta je že ugotovljena, pa se še skriva, sta se srečala nekega dne na Vodnikovi cesti. Tine pripoveduje: »Pepe je bil tam in me je čakal, prav pred gostilno Lasan. Rekel mi je: tu bomo ubili nekega Italijana, ki nam je naredil veliko zla; smatram te za človeka, ki mi bo pomagal. In če ti toliko zaupam, mi moraš pomagati. Imel boš zelo lahko nalogo: stal boš na Vodnikovi in pazil, če prihaja straža. Drina ga bo pripeljala semkaj, jaz in drugi mladenič ga bova napadla; torej ti boš za stražo. Sprejmeš ali ne sprejmeš?«

Jaz sem odgovoril: »Bom.«

Da, Tine ni mnogo odgovoril. Točno ob 20.30 zvečer je bil na vogalu Vodnikove, sprejemal je navodila, kako naj se vede, če pride slučajno straža, ko bodo oni na delu. Tine je čez pol ure slišal strele; zločin je bil izvršen. Nato se je oddaljil, zmeden in razburjen, kakor pravi. Mi si ga pa nasprotno predstavljamo z rokami v žepih, mirnega in zadovoljnega, kot človeka, ki je izvršil svojo dolžnost in gre domov, ne da bi se vprašal, kdo je tisti in kaj je zakrivil Italijan, da so ga ubili, in pri čigar umoru je on sodeloval.

Elementi te vrste, če jih je gotovo število, lahko prinesejo nesrečo nad vso deželo; tem večjo nesrečo, če najdejo še občudovalce in zagovornike in podporo v govorici, da so nedolžni. Ta namreč kroži po nekaterih ljubljanskih krogih. Na te kroge se obračamo, da jim povemo, da je njihovo nezaupanje iz taktičnih ozirov prvi vzrok mnogih tragičnih nesporazumov. Če gre tu za prirojeno nezaupanje, na žalost ne more biti tu nobene pomoči.

Nikdar ne bo mogel postati položaj dovolj jasen, če ne bo jasna zavest. Preveč je takih ljudi, ki so navajeni na dvojno igro in preveč je še drugih, ki mislijo, da imajo nenadkriljive darove rokohitrstva in preveč tistih, ki so njihovi občudujoči gledalci.

Zdi se nam nujno, da vztrajamo na tem vprašanju, zakaj vse kaže, da je dobro delo, če prepričamo tiste, ki prirejajo take predstave, da jih ne ponavljajo več, kadar je že igra razkrinkana.

Resnica je, da se tanko orožje lokavosti lahko nameri na tistega, ki ga uporablja; tako se lahko zgodi, da nato ne verjame več niti nedolžnim.

Resnica mora vladati v možganih, ker pomote so možne samo zaradi izjav zločincev, zaradi molčanja prič zločina in zaradi sodelovanja javnosti. Pomisliti je treba, da vse težkoče, ustvarjene iz raznih vzrokov, po normalni poti pravice, morejo še bolj poostriti pravico samo. Ne smemo pozabiti, da je tudi po kazenskem zakonu zamolčanje sodelavcev pri zločinu kaznivo in je ravno v tem največja sokrivda.

Dajmo, dajmo, z napačnimi ovadbami, z nedolžnimi priznanji, s hoteno zmedenostjo, z mučnimi zamolčanji. Tudi orožje pravice se da obrabiti.

Tako je zaman vsak trud preskrbovati si alibi zase in za druge; izpovedovati zvestobo in po krivem prisegati na resnico. Nihče več ne bo verjel.

Potem pa pojdite in poiščite v nerazrešljivem vozlu gora sodnih spisov, kje je resnica.

In če bi hotel kdo s sofistično bistroumnostjo, ki bi razjedla najbolj skaljeno jeklo pravice, po resnici razumeti razliko med tistim, ki ubija in onim, ki mu drži kol, bi moral razglasiti eno **samo resnico: oba sta enaka.**

Nabiranje oblek za potrebne

Visoki Komisar je izdal navodila občinskim zavodom za pomoč za nabirko obleke, ki naj se potem razdeli potrebnim in revnim osebam v pokrajini ali pa internirancem v koncentracijskih taboriščih.

Prebivalstvo se poziva k sodelovanju temu dobrodelnemu delu.

*

Ves čas svojega delovanja na najvišjem mestu državne uprave v Ljubljanski pokrajini je pokazal Eksc. Grazioli največje razumevanje za potrebe preprostega in siromašnega ljudstva in mu tudi vedno z izredno širokogrudnostjo priskočil na pomoč z znatnimi podporami iz javnih sredstev. Sedaj je Eksc. Grazioli dal navodilo vsem občinskim zavodom za pomoč, naj nabirajo obleke med prebivalstvom za revne v pokrajini in za internirance v taboriščih. Prepričani smo, da se bo vse prebivalstvo, zlasti pa imovitejši sloji, zavedalo svoje dolžnosti do bližnjega in s polnim razumevanjem sledilo pozivu. Prispevalo bo po svojih močeh k tej tako pomembni socialni akciji, pri kateri bo največji delež tako v delu in v žrtvah imela javna uprava, ki je že tolikokrat prednjačila z vzvišenim zgledom v podpiranju siromašnih in potrebnih.

Šport na Martinovo nedeljo

V Ljubljani: igre z veliko in malo žogo
Nadaljevanje državnega nogometnega prvenstva

Nogometni turnir v Ljubljani. Lepa, suha jesen je dala nogometašem poguma, da so se odločili še za en kratek turnir. Tokrat so sprožili misel v športni družini tobačne tovarne, pridružili pa so se še trije klubi. Začeli bodo danes popoldne ob pol dveh na stadionu; prvi par bo Mladika : Žabjak, drugi pa O. N. D tobačna tovarna : Ljubljana. Turnir bo kratek in ga bodo zaključili že prihodnjo nedeljo, ko bosta igrala zmagovalca današnjega dne med seboj. Ali bosta to Mladika in Ljubljana ali kdo drugi, bomo zvedeli že danes popoldne na stadionu.

Športna sekcija »Hermes« priredi danes ob 8 velik propagandni table-teniški turnir v dvorani hotela Miklič za vse verificirane in neverificirane slovenske igralce. Igra se po cup-sistemu; igralci, ki izpadejo v prvem kolu, lahko nastopijo v tolažilnem turnirju. Zmagovalec prejme pokal, ki preide takoj v njegovo trajno last. Drugi, tretji in četrti pa bodo dobili lepa praktična darila. Poslednja četvorica igra medsebojno četrt-finale za placement. Turnir je prijavljen Pokraj. O. N. D. ter odobren. Prijave sprejema vodstvo turnirja najkasneje do 8 v nedeljo. Hermes vabi vse ljubljanske igralce, da sodelujejo na tem turnirju, posebno še začetnike, ki jim je dana možnost, da se uveljavijo v tolažilnem turnirju. — Uprava turnirja.

VII. kolo državnegat prvenstva. Danes bodo nadaljevali po italijanskih nogometnih igriščih klubi svoj prvenstveni ples. Na sporedu bodo spet vse določene tekme v vseh razredih. V A razredu se bodo srečale te-le enajstorice: **Milano : Venezia, Vicenza : Torino, Fiorentina : Liguria, Atalanta : Roma, Genova : Lazio, Juventus : Bologna, Livorno : Bari, Triestina : Ambrosiana.** Sedaj, ko je na vrsti že sedmo kolo, ne bi mogli več trditi, da je na strani Livorna samo sreča. Sreča pa je za Livorno, da ima tako izvrstnega vratarja kakor je Assirelli in tako udarne napadalce kakor sta Races v sredini in Ciana na desnem krilu. Doslej so pospravili na šestih tekmah vseh dvanajst točk. Ali se bo danes enajstorici Barija posrečilo, da bo rekla »stoj!« in olajšala položaj Genove. Ambrosiane, Torina, Fiorentine in drugih, ki jih že skrbi nedelja, ki jih loči od vodilnega Livorna?

V vsako hišo »Slovenca«!

Partizanstvo gre nevzdržema v polom

Strašni primeri človeške podivjanosti in krutosti — Zgrevani partizanski »bojevniki« še kar naprej bežijo iz host in se javljajo oblastem

Medtem ko rdeči poveljniki, peneč se od jeze nad polomom svojega »gibanja«, kar bruhajo iz sebe strašne grožnje belogardistom, da bodo nasprotniku v kratkem zadali »zadnji (!) udarec«, se njihova barka zmerom bolj sumljivo maje v razburkanih valovih ljudskega ogorčenja. Pameten človek se njihovemu širokoustenju pomilovalno smeji, saj ve, da je popoln zlom partizanstva na slovenskih tleh le še vprašanje časa. Tudi rdeči poveljniki se tega na tihem bridko zavedajo, pa jih je sram priznati porazno resnico. Zato skušajo še kar naprej z gorostasnimi izmišljotinami slepiti svoje zveste, da je še vse tako, kakor je bilo... A vse nič ne pomaga; dejstva so preveč kričeča, da bi jih mogli še dolgo prikrivati. **Zločinskemu delovanju kriminalnih in patoloških tipov na slovenski zemlji je odklenkalo!** Zgrevani grešniki iz njihovih vrst se še zmerom javljajo oblastem. Kmalu, kmalu bodo rdeči generali ostali sami, brez armade. Potem bodo po svojih skritih brlogih mogli nemoteno razmišljati o minljivosti vsega posvetnega: o slavi, ki je niso poželi, o upu, ki je šel po vodi, o karieri, ki izginja v nedogled, o heroizmu, ki bo zgodovina pisala o njem z žgočim podsmehom — o vsem, o vsem, kar jim je bilo pri srcu, pa se je razblinilo v nič.

A sodba pojde
od možá do možá,
od duše do duše
pojde sodba neusmiljena.

Štirje bratje partizani v rokah oblasti

Kakor smo že poročali, je vaška straža v okolici Stične 17. oktobra imela dober lov. Prijela je in izročila oblasti zloglasna brata partizana **Avgusta in Evgena Erjavca, p. d. Poljančeva iz Oselce pri Krki.** Pred dnevi pa sta jima sledila v zapor preostala dva Poljančeva brata **Jože in Alojz Erjavec,** ki sta se prav tako potikala po hosti in sodelovala pri neštetih roparskih in morilskih pohodih. Zadnje čase jima je trdo življenje pod milim nebom začelo presedati; glad, ta najhujši sovražnik mladih izgubljencev po divjih gozdovih, ju je neusmiljeno pehal iz kraja v kraj. Vrh tega so jima bili noč in dan za petami tudi vaški stražarji, ki hočejo na vsak način očistiti dolenjske gozdove komunističnih tolp. Naveličana vsega sta nekega dne stopila v hišo nekega kmeta na Muljavi, hoteč se za vsako ceno spet enkrat do sitega najesti.

»Dajte nama kaj jesti! Že štiri dni nisva imela grižljaja v ustih,« sta pohlevno zaprosila hišno gospodinjo.

Železo je treba kovati dokler je vroče, pravi pregovor. Kmetica, pametna in modra ženica, jima je materinsko dobrohotno začela pihati na dušo, naj opustita hajduško pohajkovanje in se javita oblasti, češ da si bosta le tako rešila vsaj golo življenje. Jože in Alojz pa kljub vsemu še nista kazala volje, da bi se do kraja uklonila. Pogumna hišna gospodinja se je tedaj postavila v pozo neizprosne zaščitnice zakona in jima je stavila trd pogoj:

»Ubogajte me, pa vam dam jesti!«

Ta vabljiva ponudba je učinkovala bolj kot vse dobrohotne besede. Sestradanima partizanoma so se zabliskale oči. Sporazum je bil pri priči sklenjen — in zabeljena polenta je kmalu zapeljivo zadišala na mizi. Ko pa sta si fanta utešila glad, sta spet začela omahovati. Sedaj je v ženino prigovarjanje s tehtno besedo posegel še hišni gospodar in z združenimi močmi se jima je res posrečilo omehčati trdovratna grešnika. Dve debeli uri sta ju obdelavala, potem pa je kmet hitro napregel konja in ju odpeljal na Krko, kjer ju je izročil vojaškemu poveljstvu.

Ljudje so si oddahnili. Poljančevi fantje so bili brezobzirni strahovalci vse okolice. — »To je bila prava gadja zalega!« je ogorčeno pribil neki kmet.

Poljančeva hiša, gnezdo zločinstva

Poljančeva hiša v Oselci je zdaj prazna, zapuščena. Kaj bi vedele povedati sive stene, če bi znale govoriti! **Slišale so pretresljive vzdihe in tožbe, obupen stok in jok ubogih žrtev, ki so jih imeli Poljančevi fantje zaprte v temni kleti.** Sosedje so vedeli, kaj se odigrava za zidovi te mračne razbojniške hiše, pa so v nemi grozi prikrivali vso skrivnost. Saj so bili za vsako nepremišljeno besedo obsojeni na smrt.

Pa nikarte misliti, da so bili Poljančevi fantje navadni komunistični morilci; o ne, bili so nekaj več: **zločinski sadisti. Poljančevi fantje so zapirali v klet mlada dekleta ter jih zlorabljali in trpinčili na stotero rafiniranih načinov.** Tako so med drugimi žrtvami, katerih trupel še ni bilo mogoče najti, imeli dva dni zaprto v kleti neko Ančko, ki je služila kot natakarica v neki gostilni pri Kumpolah v šentvidski fari. Pretepali so jo, da je njeno nečloveško tuljenje odmevalo daleč naokoli in pretresalo mozeg in kosti. Tretjega dne pa je v Poljančevi kleti nastala grobna tišina. Zločinci so se do sitega naužili dekletovih muk in jo ubili. Kakor druge žrtve, so tudi njo zakopali neznano kam...

Strašna skrivnost gozdne jame

Neznano kam? Ne! — **Že nekaj časa so domačini skrivnostno šušljali o neki jami sredi gozda, približno dva kilometra daleč od Potoka pri Muljavi.** Ta gozd je bil last Poljančevih, zato je tudi jama dobila ime **Poljančeva jama.** Ta naravna podzemeljska jama, kakor jih je na Dolenjskem vse polno, je sprva imela tako tesno odprtino, da bi se bil komaj otrok splazil skoznjo. Poljančevi fantje pa so ob nastopu svoje partizanske kariere vhod v podzemlje primerno razširili ter jo tako preuredili za svoje nečedne namene.

V torek, 3. t. m. je truma domačih fantov in mož v spremstvu vaške straže iz Krke krenila k jami, da bi ji iztrgala skrivnost, ki jo je ljubosumno skrivala v sebi. Spustili so na dno sedem metrov dolg drog, ki je imel na koncu železen kavelj. **Po napornem delu so potegnili iz jame dve trupli, najprej truplo mladega dekleta, o katerem nekateri sodijo, da je že omenjena natakarica Ančka, potem pa še močno razpadlo moško truplo, v katerem so spoznali 39 letnega tesarja Janeza Drobniča iz Potoka pri Krki.** Pogled na njegove zemske ostanke je bil strašen: truplo je bilo že brez rok in brez glave. Nesrečno žrtev, očeta osmih otrok, je najprej Zajec Vinko udaril s krampom po glavi, da se je onesvestil. Nato mu je Erjavec Avgust dvakrat zasadil konico krampa v čelo. Truplo sta nato vrgla v jamo.

V jami trohni še mnogo drugih trupel — sodijo, da okoli trideset — ki čakajo, da jih kdo dvigne in zagrebe v posvečeno zemljo. Skrivnost pogrešanih partizanskih žrtev v okolici Krke in Muljave je bila s tem odkrita: Poljančevi fantje so svoje žrtve metali v to jamo, da bi tako zabrisali vsako sled za njimi. Toda nič ni tako skrito, da ne bi bilo očito. Mrtvaška grobnica sredi gozda z nemim molkom obtožuje partizanske krvnike!

Tudi Jurčičev pranečak...

Konec oktobra se je okoli 11 ponoči prihuljeno priplazila črna senca iz gozda in potrkala na okno samotne hiše na Muljavi. Kmet je vstal, stopil k oknu in zaklical:

»Kdo je?«

»Jaz sem, Jurčičev. Odpri!« je ponižno odgovoril znan glas pod oknom.

Kmet je v poznem gostu takoj spoznal Jurčičevega sina iz Muljave in je tudi vedel, da je dober in pošten fant, toda odprl ni. Zavedal se je, da živimo v čudno zmešanih časih. Kaj lahko bi bilo mogoče, da ga hočejo z zvijačo spraviti iz hiše.

»Pa si res sam?« je previdno vprašal.

»Sam sem, ne boj se,« ga je miril pozni gost pod oknom.

»Kaj bi pa rad? je poizvedoval kmet.

»Javil bi se rad. Prosim te, spremljaj me na komando,« je moledoval fant.

Kmeta so omehčale pohlevne besede in odpahnil je vežne duri. Na pragu je vrgel bežen pogled naokoli in sprevidel, da je bil njegov strah odveč. Jurčičev fant je bil sam. Povabil ga je v hišo in mu postregel s kosom kruha. Lačni siromak ga je zmlel med zobmi, kakor bi trenil.

»Torej javil bi se rad?« je stvarno povprašal kmet. »Pametno, fant, pametno! Kaj bi se potikal po hosti, ko nima nobenega smisla.«

»Saj veš, kako je bilo z menoj,« je telesno in duševno ves skrušen pripovedoval Jurčičev sin. **»Šel sem v hosto, kakor na stotine drugih, pa sem tam naletel na ljudi, ki ne zaslužijo tega imena. Prepozno sem spoznal, kakšne namene so imeli z nami. Hvala Bogu, da nimam na vesti nobenega umora. Saj veš, da komunist nikoli nisem bil.«**

»Vem,« je pokimal kmet. »Najboljše bo res, da se javiš. Ampak zdaj ponoči ne bova hodila. Počakaj do jutri!« V dno duše se mu je smilil mladi spokornik, ki je iz močvirja zablod spet našel pot do samega sebe. Rad bi mu bil ponudil prenočišče, pa je v tesni hiši imel komaj prostora za svojo družino. Svetoval mu je, naj gre prenočevat k sosedu. Fant se je poslovil in šel.

Sosedovo družino je naravnost presunil pogled na tolikšno siroščino. Jurčičev sin je bil prava razvalina življenja tako po svoji notranjosti kakor tudi po svoji zunanjosti: **do kraja izmučen, razcapan, ušiv. Čevlje** — to se pravi, nekoč so bili čevlji, zdaj pa bi jih po krivici tako imenoval — **je imel povezane s trto in žico.** Pomagali so mu kolikor so mogli in znali, da se je dostojno osnažil in preoblekel ter se pošteno odpočil. Zjutraj pa je kmet napregel konja in odpeljal v dno duše pretresenega fanta na Krko.

»Tako zgrevanega človeka še svoj živ dan nisem videl,« je kmet pozneje pripovedoval.

Tako je tudi Jurčičev sin iz Muljave postal žrtev brezvestnih zapeljivcev, ki so z grožnjami in zvijačami, s hujskanjem in lažnimi obljubami vabili fante v hosto in jih tam ob prvi priliki pustili na cedilu. Njegov slavni prednik pisatelj Josip Jurčič bi se bil zjokal nad tem svojim nesrečnim pranečakom in nad vso to svojo ljubo dolenjsko zemljo, če bi mu bilo dano, da bi vsaj za kratko minuto mogel stopiti iz večnosti med nas!

Bom pa za Haceta

En dan pozneje, t. j. v soboto, 31. oktobra je v spremstvu nekega znanca prišel na Muljavo še en član Vencajzove tolpe, **22 letni Lojze Kutnar, p. d. Jurčkov iz Potoka ob Krki.** Tudi ta je zaupno potrkal na duri omenjenih dveh kmetov, ki sta že več partizanskih uskokov izročila vojaški oblasti. Kakor mnogim drugim, je tudi Kutnarju bližajoča se zima in vaška straža zagrenila že itak pasje življenje v hosti, zato je sklenil, da izroči svojo usodo v roke oblasti in si reši vsaj golo življenje. Njegov spremljevalec je prosil omenjena dva kmeta, naj skesanca spravita na varno.

Moža pa sta imela tehtne pomisleke. »Saj zadostuje, če ga spremljaš ti,« se je branil eden izmed njiju.

Te odklonilne besede so užaljenega partizana močno razkačile. Pograbil je spet puško, vtaknil vanjo patrone, udaril s kopitom ob tla in vzkliknil:

»Če je pa tako, pojdem nazaj v hosto! Bom pa za Haceta!«

Prigovarjali so mu zlepa, naj bo pameten, naj opusti zavoženo OF in vse, kar je z njo v zvezi. Fant se je uklonil šele tedaj, ko sta mu kmeta obljubila, da ga popeljeta na Krko.

In so šli.

Ob 200 letnici mestnega vodnjaka v Ljubljani

Konec.

Prošnjo so mu zavrnili in opomnili prosilca, naj se obrne na »oblast«, torej spet na magistrat. Robba je zdaj magistratu predlagal, naj določi razsodišče. Spet je sledil »cel register« samih prošenj, groženj, rotenj, »češ da naj magistrat vendar pomisli, da se občini ne spodobi, da bi se okoriščala s polomom svojega meščana! Z vodnjakom se je izgaral do revščine in če bi ga magistrat z odklonitvijo tega zneska za zmeraj pahnil v beraški stan, potem bo pač prisiljen, da bo poklical sodnijo na pomoč.«

Da bi se preprečila kaka draga pravda in nemara tudi zaradi dokazov, ki jih je Robba navedel, je magistrat sklenil, da se bo z njim pogodil, in sicer naj sleherna od obeh strank izbere tozadevne razsodnike, ki naj potem o stvari dokončno odločijo. Razsodišče se je sestalo dne 8. avgusta 1752, vendar brezuspešno, ker je Robba medtem — že spet! — povišal svoje zahteve še za 973 goldinarjev in je skupno zahteval 2809 goldinarjev. Na prošnjo magistrata je poslal Robba natančen proračun za svojo novo zahtevo. A magistratni svet je v obširni spomenici odločno pobijal posamezne točke tega proračuna.

Dne 23. avgusta 1752 so se razsodniki še enkrat sešli in so zadevo razsodili obema strankama v dobro. Mestnemu občinskemu svetu mesta Ljubljane je bilo naročeno, da naj gospodu Robbi izplača še 1848 goldinarjev in 20 krajcarjev. Svoj odlok je razsodišče utemeljevalo tudi s tem, da je bila umetnina izvršena z velikimi težavami in z veliko skrbnostjo in da so zaradi tega in pa zaradi dolge dobe nastali občutni stroški.

S tem je bila ta zadeva vendarle spravljena s sveta. Robba je prejel za svoj vodnjak vsega skupaj 6674 goldinarjev in 20 krajcarjev (kar bi bilo po današnjih cenah okrog dva milijona lir). Če bi upoštevali njegove dokaze, tedaj je prejel mnogo manj kot je zahteval.

Nastane vprašanje, ali je bila njegova zahteva, ki se je tako trmasto boril zanjo, upravičena ali ne. Na to vprašanje ni lahko odgovoriti, ker se mnenja sodobnikov in pozneje živečih glede na osebni značaj umetnika — in tega je treba tozadevno povsem upoštevati — jako razlikujejo. Tako meni, na primer Vrhovec, da je bil Robba odličen umetnik, a da je bil kot trgovec jako nepraktičen. To pa odločno zanika prof. Wallner v svoji razpravi o zgodovini upodabljajoče umetnosti na Kranjskem. Pri tem omenja večne mešanice v denarnih zadevah, ki je bil vanje Robba svoj živ dan zapleten in zlasti grdi spor z drugo ženo njegovega umrlega tasta Misleja, ki jo je zaradi oporoke njenega moža prav brezobzirno preganjal. Tako je Robba l. 1728., kot varuh zapuščine, zahteval od nje, naj mestnemu sodišču izroči natančen seznam predmetov, »ki jih je ona poskrila in si jih prilastila per spolium (roparsko)«. V tem primeru je zastopal zahteve svoje žene in še njenega brata. Mislejeva druga žena je sodišču zares izročila tak seznam, a Robba je trdil, da ta seznam ni točen, ker je bilo ob Mislejevi smrti tudi še nekaj denarja v gotovini, ki ga pa toženka ni nič omenila. A ta se je tej obtožbi odločno uprla in sodišče ji je ugodilo, ko je toženka še vse s prisego potrdila.

Kako so nekateri Robbovi sodobniki mislili o njem, je razvidno iz tožbe zoper njega iz leta 1727., češ da si je prilastil imovino nekega pomočnika, ki je bil pri njem v službi. Jako značilno je vendarle, da se je mestno sodišče izreklo tozadevno takole: »Robba naj vrne predmete, ki so nemara v njegovih rokah.«

K poglavju »način življenja s pomočjo komolcev« spadajo slednjič tudi Robbove žilave borbe spričo konkurence, da je dobil vsa naročila, ki jih je prej imel njegov tast Mislej, zlasti za notranjo okrasitev bivše avguštinske, kasneje frančiškanske cerkve. Iz te borbe je zares izšel kot zmagovalec.

Pa bodi tako ali tako: Francesco Robba je s svojim mestnim vodnjakom dal Ljubljani najznačilnejši in najbolj viden spomenik, umetnino monumentalne simbolike, ki si brez nje Ljubljane ne moremo niti misliti več. (r)

Drobne novice

Koledar

Nedelja, 15. novembra: Leopold, kralj; Albert Vel., spoznavalec in cerkveni učenik; Saloma, mučenica; Feliks, škof in mučenec.

Ponedeljek, 16. novembra: Otmar, opat; Jedert, devica; Edmund, kralj; Neža Asiška, devica; Evherij, škof.

Torek, 17. novembra: Gregor Čudodelnik, škof; Viktorija, mučenica; Hugon, škof; Evgenij, spoznavalec.

Lunina sprememba: prvi krajec: 15. novembra ob 7.56. Herschel napoveduje nestanovitno vreme.

Novi grobovi

✝ V Ljubljani so umrli: Gospod **Franc Tauses**, finančni računski ravnatelj v pokoju. Pogreb bo v ponedeljek, 16. novembra ob 3 popoldne z žal. kapelica sv. Frančiška. — Gospod **Alojzij Lenček**, ravnatelj Javnih skladišč v Ljubljani. Pogreb bo v ponedeljek, 16. nov. ob polštirih popoldne iz kapele sv. Krištofa na Žalah. Gospa **Zofija Miklič**, zasebnica. Pogreb bo v nedeljo, 15. novembra ob pol štirih popoldne iz kapele sv. Jožefa na Žalah.

Naj jim sveti večna luč! Žalujočim naše iskreno sožalje!

Letni pregled motornih vozil

Urad za civilno motorizacijo Visokega komisariata v Ljubljani bo v kratkem začel z letnimi pregledi motornih vozil. K letnemu pregledu pridejo le oni, ki imajo posebno dovoljenje za rabo vozila (dovoljenje in spoznavni znak). Avtomobil se uvrsti prišedši iz ceste Viktorja Emanuela v Puharjevi ulici pri uradu za civilno motorizacijo.

Lastniki teh vozil bodo povabljeni na pregled z dopisnico.

Pri pregledu se bo kontroliralo splošno stanje in vzdrževanje vozila ter dobro delovanje kretnega mehanizma in zavor kakor tudi signalnih naprav (svetilko od zadnje luči, smerokazalcev, stop-svetilke, bele črte na blatnikih in zakrovca opazovalnega zrcala itd. Nadalje bodo kontrolirani tehnični podatki vozila (številka motorja in šasije evidenčne tablice).

Za tovorna vozila (tovorni avtomobili, priklopniki, tovorni motocikli) bo kontrolirana lastna teža in nosilnost. Za ta vozila se mora predložiti ob priliki pregleda tehtni listek o lastni težî vozila. Tehtanje se mora izvršiti na javni tehtnici.

Vozila, ki bodo spoznana za pomanjkljiva, bodo morali biti popravljena do 20. decembra in ponovno pripeljana k pregledu ob plačilu takse. Zaradi tega je v interesu posameznikov, da pripeljejo k pregledu vozila v brezhibnem stanju.

Kdor ne bo mogel pripeljati vozila na njemu določen dan in uro, bo moral prijaviti zadržek osebno uradu za civilno motorizacijo in se domeniti za nov termin.

Urad za civilno motorizacijo bo obnavljal posebne prometne dovolilnice za leto 1943 in avtomobilski klub bo sprejemal prometno takso le za ona motorna vozila, ki bodo pregledana in bo pozitiven uspeh zabeležen v prometno knjižico.

*

— **Naročniki »Slovenčevega koledarja«** bodo dobili letos lepo prilogo, in sicer družinsko igro pod naslovom »Ženimo na pašo«. Igra bo tiskana na kartonu s potrebnimi pripomočki in razlago. Naročite »Slovenčev koledar«, ki stane za naročnike »Slovenca«, »Slovenskega doma«, »Domoljuba«, »Bogoljuba« in »Slovenčeve knjižnice« le 20 lir; za vse ostale pa 30 lir. Koledar bo v istem formatu kakor lansko leto in bo obsegal nad 200 strani.

— **Drž. učiteljišče v Ljubljani.** Ravnateljstvo drž. učiteljišča sporoča učencem in učenkam II. do IV. letnika, naj pridejo v torek 17. novembra ob 8 v šolo, Resljeva cesta, ker se bo ta dan pričel pouk. Urnik in druga navodila bodo sporočili gospodje razredniki.

— **Visoko stanje zračnega tlaka.** Barometer ni v zadnjih treh mesecih že kmalu zaznamoval tako visokega stanja kakor sedaj v soboto. Dne 11. septembra je bil zaznamovan zračni tlak 772.2 mm, 15. oktobra 772.6 mm, toda v soboto 14. novembra celo 773 mm. Lani je bilo neki dan novembra celo 778 mm. V soboto je bilo močno oblačno brez megle. V petek je bila zaznamovana maksimalna temperatura +4.4, v soboto jutranji minimum +2.6. Veje severovzhodnik. Kaže, da bo to vreme še nekaj časa vzdržalo.

— **Starši!** Ali imajo vaši otroci, dijaki in dijakinje dobrega vodnika? Naročite jim dijaški verski list »NAŠO ZVEZDO« — in imeli ga bodo! Velja za dijake samo 8 lir, izhaja pa štirinajstdnevno. Uprava: Streliška ulica 12/II.

— **Pesek za surovo kavo.** Trgovka Marija Dagarinova je oktobra nasedla zvitemu sleparju, ko ji je prišel ponujat 8 kg na videz prave, surove kave za 1300 lir. Trgovka se je spustila v kupčijo in sta se dogovorila, da bo kava na dogovorjenem mestu proti gotovini izročena. Trgovkina nameščenka je prinesla tja denar, Lojze Šinkovec, ki je bil že večkrat kaznovan, pa lepo zavit zavoj s težo 8 kg. V trgovini pa so namesto kave v zavoju našli navaden pesek in drobno kamenje. Lojze Šinkovec je bil pozneje aretiran. Na okrožnem sodišču je oil te dni zaradi prestopka prevare obsojen na 4 mesece strogega zapora in na 100 lir denarne kazni.

— **Ljubitelji gramofonskih plošč, pozor!** Prispela je nova pošiljka najnovejših gramofonskih posnetkov od Zare Leander in Georg Bulanžea ter velika izbira najnovejših plesnih šlagerjev. Pohitite, dokler še traja izbira. Velika zaloga vseh vrst še kvalitetnih gramofonov ter gramofonskih igel po zmerni ceni. Everest — Prešernova 44. Strokovno in poceni popravljamo gramofone.

— **Dijaki-inje!** Samo še danes 6 komadov fotografij za legitimacije in 1 luxus povečava za 20 lir. Atelje odprt ob nedeljah ves dan. Se priporoča Kocmur Marjan, fotografija, Društvena 34 — Prešernova 9.

— **Avtopodjetje Magister** obvešča cenjene potnike, da je z 20. novembrom uvedena na progi Ljubljana-Stadion enotna cena 0·60 lire ali 1 povratna 1 liro. Za dijake in vojake je nespremenjeno.

— **Ročne lutke** bodo letos krajšale zimske večere. Nabavite si Kuretov priročnik »Pavliha«, ki vas bo vpeljal v te igre. Dobi se v vsaki knjigarni.

— **Prijatelji dijaštva,** podprite dijaški verski list »NAŠO ZVEZDO«! Naroča se pri upravi, Streliška ulica 12/II. Izhaja štirinajstdnevno in velja za dijake 8, za ostale 12 lir.

— **Dijaki, dijakinje,** naročite »NAŠO ZVEZDO«! Za vas velja samo 8 lir.

— **Razne dražbe nepremičnin.** Upniki so se oktobra z realno eksekucijo vknjižili pri 10 nepremičninah za svoje terjatve v skupnem znesku 278.463 lir. Najmanjša terjatev je znašala 152 lir, najvišja pa 78.179 lir. Pri dveh nepremičninah je bilo predlagano dražbeno postopanje za terjatev 17.211 lir odnosno 3000 lir, pri dveh drugih nepremičninah pa za stari terjatvi 161 in 558 din. Pri 16 nepremičninah je bilo dražbeno postopanje ustavljeno, ker je bil dosežen sporazum med upniki in dolžniki, ki so večidel poravnali svoje dolgove.

— **Everest pisalni stroj** je poznana znamka dobrega materiala sodobne izdelave, tehnično najmoderneje izpopolnjena ter neprekosljive lepe moderne zunanjosti. Za vsak stroj večletna garancija. Ogled in poskus neobvezen. Vaše stare stroje vzamemo v račun. Everest, Ljubljana, Prešernova 44.

Ljubljana

l **Za »Slovenčev koledar«** je najboljša slovenska pisateljica Lea Faturjeva napisala lepo povest pod naslovom »Na sredi te Ljubljance je lipca zelena...« — Znana Prešernova pesnitev »Povodni mož« zaživi pod peresom Lee Faturjeve v prozi. Naj ne bi bilo nobenega Ljubljančana, ki ne bi naročil »Slovenčev koledar«. Agitirajte zanj tudi pri vaših prijateljih in znancih!

l **Slovesen shod križanske moške kongregacije** povodom proslave praznika drugega družbinega zavetnika bo danes v nedeljo izjemoma že ob petih popoldne. Po govoru bo darovanje za namene družbe. — Pred shodom ob štirih bo seja predstojništva.

l **Gregorinov »Očenaš«,** sedem podob iz življenja, ki vzbuja vsesplošno priznanje, bodo ponovili v Drami danes, v nedeljo. Začetek predstave bo ob 15, konec ob 17.45. Glavne vloge igrajo: Marija Vera, Kraljeva, Ukmar-Boltarjeva, Rakarjeva, Gregorin, Milan in Vladimir Skrbinšek, P. Kovič, Verdonik, Nakrst, Potokar, Bratina, Raztresen, Benedičič. Pruedprodaja vstopnic je v Operi. Preskrbite si jih pravočasno!

l **Drugi simfonični koncert** letošnje sezone bo v ponedeljek, dne 23. t. m. točno ob 18 v veliki unionski dvorani. Tudi ta koncert bo izvajal simfoni čni orkester pod vodstvom dirigenta Draga Maria Šijanca. Na sporedu so dela skladateljev Beethovna, Cherubinija in Smetane. Na koncert že danes opozarjamo. Vstopnice bodo od torka dalje v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice na kongresnem trgu.

l **Novinarska nabavljalna zadruga ima izredni občni zbor v nedeljo, 22. t. m. ob 10. uri dopoldne v Novinarskem domu, Gosposka ul. 12.**

l **V počastitev spomina pok. šol. nadzornika g. Avgusta Pirca** je namesto venca darovala cenjena rodbina pol. svet. g. Viktorja Kokalja podpornemu skladu pomožne šole 100 lir, učiteljstvu pomožne šole pa je v isti namen zbrala 200 lir. Darovalcem izreka upraviteljstvo najlepšo zahvalo.

l **Ožji prijatelji blagopokojnega g. Luke Jelenca** so poklonili namesto cvetja na njegov grob društvu »Dom slepih« v Ljubljani 100 lir. Najlepša hvala.

l **Po 1 liro za 1 kg** nudi Mali gospodar— Žegoza na Gallusovem nabrežju 33 obrezano korenje za prehrano živali.

l **Zdravnik za očesne bolezni dr. Ernest Dereani** od dne 2. novembra 1942 zopet redno sprejema Kongresni trg 14 od 9—10 in 2—3.

l **Starše otrok, ki hodijo v ljudsko, meščansko, trgovsko, tehnično srednjo šolo, gimnazijo in trgovsko akademijo** opozarjamo, naj jih prijavijo v korepetitorij, kjer jim dajemo dnevno dve uri instrukcij po učnem načrtu in jih pripravljamo vsak dan na prihodnji dan, četudi ne obiskujejo šole. Informacije in prijavljanje: **Korepetitorij, Mestni trg 17-I, od 8—12 in od 14—16.**

l **Po razstavi v Jakopičevem paviljonu** bo imel danes v nedeljo vodstvo g. prof. in ak. slikar Iv. Vavpotič. Pridite, prostori so toplo zakurjeni.

l **Jezikovni tečaji — italijanski, nemški, francoski itd. — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2** — prične tekom prihodnjih dni. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer (po želji) v začetnem, nadaljevalnem ali konverzacijskem oddelku. Najuspešnejša učna metoda. Tečaji so uradno dovoljeni. Vpisovanje in informacije dnevno do 19.

l **Za onemogle v mestnem zavetišču** je podaril direktor g. inž. Anton Klinar 150 lir vsem znancem in prijateljem v zahvalo za voščila in dobre želje ob 80 letnici. Plemenitemu darovalcu izreka mestno županstvo najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih z željami, naj bi si še dolgo zdrav in zadovoljen lepšal starost z izkazovanjem dejanske ljubezni do bližnjega.

P. Golia: »Princeska in pastirček«. Mladinska igra z godbo in petjem. Dejanje se godi pred pastirčkovo kočo, v gradu, v gozdu in v krčmi. V njem so opisane dogodivščine princeske in pastirčka v gozdu pri bajnih bitjih in živalih. Osebe: Graščak — Drenovec, princeska — J. Boltarjeva, pastirček — Simčičeva, kuharček — V. Juvanova, guvernanta — Nablocka, gspod pl. Trebušček — Lipah, gospod pl. Šiba — Raztresen, Pepček — Slavčeva, gospa Trebuščkova — M. Danilova, gospa Šiba — Gabrijelčičeva, lovec — M. Skrbinšek, načelnik veteranov — Cesar, veterani: Košič, Plut, Verdonik, Podgoršek, Benedičič, Nakrst, Brezigar, Potokar; tetka — Rakarjeva, botra Šuma — M. Boltarjeva, krčmar — Bratina. Predstava bo danes ob 10.30 v Drami po zelo znižanih cenah.

l **Dne 20. novembra** začenjamo novi trimesečni tečaj za italijanski jezik po praktični, preikušeni metodi. Pouk: dopoldne, popoldne ali zvečer, trikrat tedensko. Prijavljanje dnevno od 8—12 in 14—16, **Korepetitorij, Mestni trg 17/I. Dijaki in revni popust.**

l **Čistilno kopališče v Zavodu za socialno zavarovanje** na Miklošičevi cesti št. 20 bo z 20. nov. 1942 zopet odprto. Kopališče bo zaenkrat odprto le tri dni v tednu, to je ob petkih in sobotah ves dan od 8 do 18.30, ob nedeljah pa le dopoldne od 8 do 12. Parna kopel bo odprta samo za moške ob sobotah ves dan.

l **Prve pomaranče na trgu.** Sobotni živilski trg je kazal sliko, kakršno navadno ima ob mrzlih in oblačnih dnevih. Videti je, da je bilo po prvi slani že mnogo zelenjave, zlasti endivije spravljene in vzimljene, kajti na trgu ni bilo tolikšne izbire kakor druge tržne dneve. Na trg so prispele prve pomaranče iz južne Italije. Bile so po 7 lir kg. Mnogo je na trgu domače in iz Istrije uvožene cvetače. Še vedno, čeprav je nastopilo mrzlejše vreme, je na prodaj mnogo zelene paprike, ki ne more prenašati mraza pod ničlo. Trg je bil srednje živahen. Na gobjem trgu je bilo na izbiro nekaj ježevk, drugih gob ni bilo.

l **Nepremičninski trg.** V oktobru je bilo v zemljiški knjigi zaznamovanih 44 prenosov lastninske pravice za celotno skupno vrednost 5 milijonov 190.786 lir in 36.000 lir. Bruno Parma, trgovec in posestnik v Ljubljani, Wolfova ul. 6, je prodal trgovčevi soprogi Erni Reboljevi, Ljubljana, Kotnikova ul. 13, nepremičnino vlož. štev. 186 k. o. Kapucinsko predmestje (3/5 stanovanjske hiše št. 20 na Cesti Viktorja Emanuela III.) za 280.000 lir.

l **Razne nesreče.** Reševalna postaja zadnje dni ni zaznamovala mnogo nesreč. V bolnišnico na kirurgični oddelek je bil odpeljan v petek 21 letni čevljarski pomočnik Anton Stanič, ki se je usekal v desno nogo.

Naročajte »Slovenca«!

Naznanila

GLEDALIŠČE. Drama. Nedelja, 15. novembra ob 10.30: Princeska in pastirček. Mladinska predstava. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. — Ob 15: Oče naš. Izven. — Ponedeljek, 16. novembra zaprto. — Torek, 17. novembra ob 16.30: Večno mlada Saloma. Red A. — Sreda, 18. novembra ob 16.30: Deseti brat. Red B. — Četrtek, 19. novembra ob 16.30: Gradbenik Solnes. Red Četrtek.

Opera. Nedelja, 15. novembra ob 15: Gasparone. Opereta. Izven. Cene od 24 lir navzdol. — Ponedeljek, 16. novembra zaprto. — Torek, 17. novembra zaprto. — Sreda, 18. novembra ob 16: Gasparone. Red Sreda. — Četrtek, 19. novembra ob 16: Don Pasquale. Red A. — Petek, 20. novembra zaprto (generalka). — Sobota, 21. novembra ob 16: Slepa miš (Premiera) Red: Premierski.

ROKODELSKI ODER, Smeh, veselost, presenetljiva domiselnost, to so strune, na katere bo zaigrala »Roksi« ter nam zapela že staro, a v današnjem času tako zaželeno pesem o sreči, ki nam jo daje čisto srce in ki v blagodejnih žarkih odseva od takih sončnih značajev kot je dvajsetletna Roksi. — Istoimensko komedijo bo danes, v nedeljo ob pol 5. uri popoldne uprizoril »Rokodelski oder«. — V predprodaji dobite vstopnice od 10. do 12. ure v Rokodelskem domu, društvena pisarna Petrarkova 12.-I. nadstropje.

RADIO. Nedelja, 15. oktobra. 8 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 8.15 Koncert organista Ulisse Matey — 11 Prenos pete maše iz bazilike Presv. Oznanjenja v Firenzi — 12 Razlaga evangelija v italijanščini (O. Marino) — 12.15 Razlaganje evangelija v slovenščini (O. Sekovanič) — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Simfonična glasba — 13 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Operno glasbo izvajajo mladi umetniki — 14 Poročila v italijanščini — 14.15 Koncert Radijskega orkestra in Komornega zbora, vodi dirigent D. M. Šijanec — Slovenska glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17.15 Inž. Koren Janko: »Skrbimo za zdravje malih živali«, predavanje v slovenščini — 17.35 Lahka glasba — 17.45 Koncert modernih pesmi, vodi dirigent Zeme — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Valček — 20 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.45 Filmsko glasbo vodi dirigent Segurini — 21.15 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodeluje sopranistka Ksenija Vidali — Operna glasba — 21.50 Predavanje v slovenščini — 22 Plošče — 22.45 Koncert pianistke Pine Pitini, nato poročila v italijanščini.

Ponedeljek, 16. novembra. 7.30 Pisana glasba — 8 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Polke in mazurke — 13 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 V kraljestvu plesa — 14 Poročila v italijanščini — 14.15 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — Glasba za godalni orkester — 15 Poročila v slovenščini — 17.15 Koncert pianistke Marte Bizjak-Valjalo — 17.35 Koncert Adamičevega orkestra — 19 »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Komorna glasba — 20 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.45 Prenos iz gledališča v Bologni: CILEA: Arlezanka. — V odmorih predavanje v slovenščini — Zanimivosti v slovenščini — Po končani operi: poročila v italijanščini — 21.50 Orkester, vodi dirigent Angelini — 22.20 Predigra in intermezzi znanih oper — 22.45 Poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: v nedeljo: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Murmayer R., Sv. Petra cesta 78. — V ponedeljek: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Deu-Klanjšček, Gosposvetska c. 4 in mr. Bohinc ded., Cesta 29. oktobra.

Rdeči križ sporoča

V tajništvu poizvedovalnega urada Puharjeva 2, naj dvignejo pošto:

Beve Ivan, Benet Marija, Brelih Marta, Badalič Frančiška, Baloh Janko, Bavdaš Jože, Černe Andrejka, Dernač Marija, Frankovič Božena, Ferlan Marija, Grobelšek Eda, Grile Jelica, Grahor Olga, Grandovec Ivana, Grobelnik Gustav, Gorišek Ivan, Harisch Ivana, Hartman Peter, Hvale Maks, Hrašovec Pija, Hudnik Drago, Horvat Berta, Honzak inž. Minka, dr. Janežič Konrad, Juraček Gabrijel, Jezeršek Otilija, Jemc Pavel, Jesih Marija, Jagodič Marija, Jeglič Alojzija, Jeras Zvonka, Jesih Marija, Kokol Iva, Ahčin Jerica, Kolar Mirjana, Kogovšek Kati, Kumer Marija, Kapetanovič Milada, Kranje Branko, Klopčič Marta, Kovačič Julka, Lindtner Marjana, Lapajne Zora, Leskovšek inž. Drago, Mlekuž Franc, Marovt Marija, Murlavič Frančiška, Mačkovšek Franja, Mariniè-Ježovnik Ana, Melihar Stane, Malenšek Antonija, Mošnik Pepca, Muhar Henrik, Majaron Lučo, Možina Ivica, Mandeljc Julija, Mencinger Janez Pavlič Anica, Premk Ana, Popovič Vera, Polane Rozina, Piškur Radoslav, Privšek Hinko, Ploško Marija, Petrič Angela, Petras Frančiška, Paulin Milica, Rogina dr. Anton, Remec Anica, Selan Marija, Sebenik Anica, Šnabl Cila, Starsl Agneza Stojanovič Melanija, Stanjko Olga, Soklič Minca, Saunig Olga, Simonič Zdravko, Stefanovič Milja, Selan Franc, Sever Maks, Schuller Kristina, Skuta Evgen, Šule Ljudmila, Telban Virginia, Trebše Nives, Tramšek Marija, Telban Lovro, Vizjak Mihael, Valant Miroslav, Višnar Slavko, Veselko Maks, Zunjič Aleksander.

Nadalje naj se javijo: Svet Marta, Bassin Julijana, Velš Proko, Sotošek Zdravko, Kavčič Pavla, Bučar Štefanija, Črnigoj Alojzija roj. Vidmar, Braz Valter, Magdič Neža, Petelin Marija, Vitri Rudolf, Pehani Franjo, Gorenec Lojze, Milovanovič Danica, Brzin Ignacij, Mautovič Aburaj, Dolinšek Alojzija, Klun Ludvik, Mazzan dr. Giuseppe, Nanut Ana, Rebula Mirko, Strumbelj Antonija, Vokovič Andjela.

Iz Srbije

Navodila za sestavo novega srbskega državnega proračuna. Pomočnik srbskega finančnega ministra dr. Milan Horvatski je izdal navodila za sestavo srbskega državnega proračuna za prihodnje proračunsko leto 1943, ki bo stopil v veljavo dne 1. januarja 1943. V svojih navodilih dr. Horvatski poudarja, da so razmere pri sestavljanju novega srbskega državnega proračuna ugodnejše, kakor so pa bile lani. Kljub temu pa mora biti vodilno načelo vseh pri sestavi proračuna samo skrajno varčevanje ter predvideni izdatki ne smejo presegati dovolienih izdatkov v sedaj veljavnem proračunu. Tudi proračunske dohodke je treba precenjevati zelo trezno ter je treba vzeti pri presoji predvidenih dohodkov ustvarjene dohodke v sedaj veljavnem proračunu v zadnjem štirimesečju.

Narodna knjižnica v Belgradu je že dosedaj dobila za svojo spopolnitev od posameznih državnih oblasti in privatnikov ter privatnih ustanov nad 100.000 knjig in zvezkov.

Važna praktična nujna novost

Dr. FRAN BRADAČ

SLOVAR TUJK

Druga predelana in pomnožena izdaja, 203 str., broširano L 36·-, vezano L 44·-.

Slovar tujk razlaga nad 12.000 izrazov in fraz,

ki jih uporabljajo moderni jeziki

Prepotrebna knjiga prav za vsakega

Slovar je izdala založba

Ljudska knjigarna

Pred škofijo 5 — Miklošičeva cesta 5

Zanimivo pismo

Naš naročnik nam je poslal naslednje pismo, ki ga objavljamo, česar nam pisec — tako upamo — ne bo zameril.

Sem že od začetka naročnik Vaše knjižnice, zato mi dovolite nekaj opomb. Čital sem več kritik Vaših knjig. Bile so mi več ali manj všeč, kakor je pač tudi kritika več ali manj subjektiven izraz ocenjevalca.

Zdi se mi pa, da še nihče ni poudaril predvsem enega: da je z uvedbo cenene in dobre knjige na našem knjižnem trgu storjen velik korak naprej. Ceneno izdajo dobrih in najboljših del poznajo vsi narodi. Dantejevo Božansko komedijo dobiš vezano v čudovitih opremah. Seveda je knjiga temu primerno draga, za mnoge predraga. Dobiš pa jo tudi v skromnejši opravi, zato pa po ceni 10—12 lir. Isto je pri Francozih, Nemcih itd. Tako skrbe narodi za popularizacijo dobre knjige. — Slišim pač ugovor: s ceneno knjigo ne moreš zadostiti res kvalitetni opremi in zunanjosti knjig, s tem se ponižuje knjižna raven — ljudje po dražjih knjigah ne bodo več segali. Meni se to zdi drugače. Sem uradnik in si ne morem privoščiti dragih knjig. Rad pa berem, prav tako pa vsa moja družina. Ko pride Vaša knjiga, se otroci, katerih starejši je na univerzi, najmlajši pa trga hlače v 3. gimnaziji, vmes pa sta še dve dekleti, vedno sprejo, kdo jo bo bral prvi.

Seveda imamo tudi javne knjižnice na razpolago, toda veliko ljubše mi je, da mi knjiga ostane doma. Že lanska zbirka 25 knjig mi je v veliko veselje, kadar nanje pogledam, ki jih imam lepo uvrščene na knjižni polici. Toda da odgovorim na zgornji ugovor. Mislim, da je teža knjige v njeni vsebini. Ta mora biti dobra, vedriti mora, vzbujati k dobremu — težav in skrbi imam tako ali tako dosti. Če bi mi knjiga še duha morila, me v nejevoljo spravljala, nudila nastave, zlasti mojim otrokom, ko jih že življenje izven doma dosti lovi v svoje zanke — hvala lepa za tako branje. Jaz ga odklanjam in mislim, da vsak pošten Slovenec.

Če bi si mogel privoščiti lepše opremljene knjige, bi si jih seveda tudi privoščil. Toda v broširani obliki, kot so, so tudi že take, da spadajo v vsako knjižnico. Zato korajžno po tej poti naprej!

V mojem kraju je bilo lani naročnikov in prodanih od vsake knjige 70 izvodov, letos pa je samo rednih naročnikov 90. Knjižni nivo se ni znižal, ampak zvišal. Tam, kjer prej ni bilo zanimanja, sedaj knjige naročajo! Zakaj? Navadili so se brati! To je tista velika resnica, ki bi jo pri nas knjižne založbe — mislim dobrih knjig, slabega čtiva Bog ne daj, ga je bilo preveč in v tem je tudi nemajhen vzrok današnjih zablod številnih Slovencev — morale že zdavnaj spoznati ter se po njej ravnati. In prav zato bodo ti Vaši naročniki postali — že postajajo — najboljši kupci dražjih del. (Opomba Slovenčeve knjižnice: Resnica! Mnogi, ki so bili lani naročeni le na broširane knjige, so se letos naročili na vezane. Upamo, da so tudi največji sladokusci z lepo opremo vezanih knjig po načrtu arh. Gajška letos zadovoljni.) In prav gotovo zaradi Vaše knjižnice odjem drugih leposlovnih knjig ni prav nič padel. Da, v tej knjižnici vidim jaz najboljše izobraževalno sredstvo zlasti v današnjem času, ko je moralo vse ostalo izobraževalno delo v veliki meri prenehati.

Če mislimo še na pisatelje, ki sodelujejo pri Vas — sodeč po napovedih drugega letnika, ste jih združili lepo število — moram reči, da mora biti res prijetna zavest, ko veš, da tvoje delo bere toliko tisoč in tisoč ljudi, da je tvoja knjiga lepo uvrščena v toliko in toliko tisoč knjižnicah po slovenskih domovih, ko bi se v dražjih oblikah povzpela komaj na tisoč izvodov.

Poznam svoj kraj, saj v njem bivam že dvajset let. Bližina Ljubljane ga še ni naredila meščanskega kljub temu, da je večina ljudi hodila skoro vsak dan v mesto — in rečem Vam: kdor ni sam naročen na Vašo knjižnico, jo kupuje ali pa si knjige izposoja pri drugih.

In kdo v našem kraju ne bi rad poznal Janeza Jalena. Mislim, da bi ga za pisateljsko slavo, ki jo on uživa med nami, marsikdo lahko zavidal. Saj se nam zdi, da ga vsi poznamo ne samo po sliki, ampak da je po njegovih knjigah nekaj njega stalno med nami. Zdi se nam, da je v njem gotovo nekaj Petra iz Tropa brez zvoncev, nekaj Marka iz njegovega Ovčarja, nekaj Ostrorogega Jelena iz njegovih Bobrov, ki s krepko in kleno besedo orje ledino v današnji divjini. Prej smo sicer vedeli zanj, pa ga vendar nismo poznali, danes pa, če smo mi hvaležni Vaši zamisli cenene knjige, pisateljem pa za lepo branje, mislim, da mi g. Jalen in tudi drugi pisatelji ne bodo zamerili, če rečem, da so tudi oni lahko Vam hvaležni, ki jih tako na gosto razmetavate po pokrajini, da jih bodo poznali do malega vsi, ki znajo brati.

Pa da ne boste mislili, da smo hvaležni samo za Jalenove Bobre. Ne morem prehvaliti Neznanega učenca, za katerega ste zadnjič v »Slovencu« upravičeno pisali, da je nov Quo vadis. Prav nič se ne čudim, da uživa ta knjiga svetovno slavo. Niti Quo vadis ne popisuje pregreh poganskega Rima in zablod judovskega Jeruzalema tako prijemljivo kakor Perri v tej knjigi.

S knjigo Pota in zapreke ste mi pa naredili res pravo veselje, posebno pa mojim otrokom. Takega branja bi bilo treba še več. Prav posebno sem vesel, da ste uvrstili Veselja dom v svoj program. Po sedanjih napovedih sodim, da bo ta bogati izbor raznih iger in zabav, ugank in zanimivih nalog, čarovnij in spretnosti nepogrešljiva družinska knjiga, prva te vrste med Slovenci.

Ne vem, kaj boste še vse uvrstili v celoletni program 36 knjig — kar je napovedanega, je lepo in dokazuje še večjo skrb v izbiri kot pri lanskem letniku. Vendar imam še tole željo: zelo prav bi prišla knjiga praktičnih nasvetov, za zdravje, kuhanje zdravilnih čajev itd., nekaj podobnega kakor Kneipove knjige, ki so že pošle. Tudi meščani, mislim, da bi bili takih knjig zelo veseli. (Opomba Slov. knjižnice: Taka knjiga nasvetov je v pripravi.)

Prepričan sem, da Vam s tem dolgim pismom nisem vzel preveč časa — gotovo pa je podobnih misli velika večina bralcev Vaše družinske knjižnice.

Rimski cesar Tiberij na Capriju

Opojna je tvoja sinjina,
o Capri, v morju oblak!
Večno sinjina prepeva,
in pesem do neba odmeva.
(Ada Negri.)

Veličastna cesarska galeja je razpela jadra in mogočno zarezala v morje. Na krovu galeje je stal Tiberij; zamaknjeno je zrl na otok Sirem, ki se je počasi odmikal in potaplial v skrivnostno sinjino morja. Skale so žarele v zlato-vijoličasti luči zahajajočega sonca. Mirno je plula galeja po morski gladini, lahek vetrič je napenjal jadra; vesla so enakomerno udarjala, vmes pa so rožljale verige priklenjenih galeiskih sužnjev. Od obale je prihajal zamolkel šum valov, ki so butali ob skale, se penili in odskakovali. Morje je odsevalo v vijoličastih, zlato in srebrno se prelivajočih odtenkih barv.

Stoletja, ki so tako odmaknjena, da so postala legenda, so minula od časa, ko je plul mimo Capriia Homerjev junak Odisej. Da bi ga ne izvabilo na otok petje siren, se je dal privezati na jambor.

Tudi Tiberiia je omamila lepota otoka, ko je spremljal cesarja Avgusta in sta plula mimo Capriia. Takrat je sklenil, da se bo umaknil iz Rima le sem in bo živel tu kot puščavnik. In res se je nekega dne izkrcal na otoku. Le malo spremstva je povedel s seboj, kakor poroča Tacit. Zvezdoslovci so prerokovali, da se cesar ne bo več vrnil v Rim. Uganili so!

Toda Tiberij se je požvižgal na zvezdoslovce: sit je bil vladanja in večnega spletkarienja na rimskem dvoru, ki je ogražalo njegov prestol. Jutranje sonce je vzhajalo, ko je galeja s cesarjem pristala na Capriiu. Otok se je kopal v bleščeči sončni luči. Vse je žarelo in se bleščalo — otok, morje in nebo. Tiberij je bil očaran po toliki lepoti. Tu, na tem otoku, se bo odpočil! V tej naravni, nepremagljivi trdnjavi bo na varnem. Tu ga ne bo nihče motil. Tu bo užival duševni mir in lepoto narave. Tu v tem nebeškem raju, se bo sprehajal med vinsko trto, palmami, oljkami, oranževci in limonovci.

Cesar se je izkrcal na vzhodni strani otoka, v luki, ki se danes imenuje Marina Grande. S svojim prihodom, je stari cesar povzročil precej preplaha na otoku. Ljudstvo je drlo vkup, da bi videlo cesarja. Razne govorice o krutosti in hudobiji cesarja so se širile med otočani. Vedeli so povedati, da je neki Coccelo Nerva, ugleden in učen človek, odklonil jedačo in pijačo, ko je zvedel, da ga namerava cesar odstraniti in je umrl od lakote. O nekem drugem nesrečnežu pa pripoveduje legenda, da ga je cesar dal poklicati k sebi. Prijazno ga je sprejel, ko pa so sedli k mizi, so ga nenadoma zgrabili vojaki, odpeljali in usmrtili.

Tiberij se je rad zabaval s tem, da je ure in ure poslušal zgodbe, ki so mu jih pripovedovali sužnji, ki so delali pri vili.

Zanimivo je, kako je neki ubogi ribič ujel čudovito in redko ribo. Namenil se je, da bo sam ponesel ribo cesarju. Da bi si skrajšal pot do vile, je plezal po skorai navpični skali. Ko je preplezal kakšnih 300 metrov visoko, se je naenkrat znašel na terasi, po kateri se je sprehajal Tiberij. Cesar se je prestrašil umazanega, raztrganega in od plezania povaljanega moža. Silno se je razjezil nad njim. Nič ni pomagalo, da se je ubogi ribič oproščal in zatrjeval, da je prinesel ribo v dar, da bi cesarja z darom razveselil in počastil. Cesar se ni dal potolažiti. Poklical je svoje služabnike in jim je ukazal, da naj pri priči vržejo ubogega moža čez pečine. To se je tudi zgodilo.

Odslej je ljudstvo imenovalo prepad pod Tiberijevo vilo »Tiberijev skok«. In to po pravici, kajti temu »skoku« je sledilo še več takšnih skokov. Kdor je padel pri cesarju v nemilost, je bil povabljen na teraso, in — nič več ga ni bilo na spregled . . .

O takih strahotnih kaznih so pisali Tacit, Svetonij in drugi rimski pisatelji. Tacit je sicer pisal, da je bil cesar blagega značaja, dokler ni prišel na dvor. Dvor pa je pokvaril cesarjev značaj ker je vedno spletkaril. Cesarju so tudi prišepetavali, da ga ljudstvo ne mara. To ga je razdražilo in potrlo. Končno ni nikomur več zaupal. Cesar je bil tudi zelo nagle jeze. Kadar se je razjezil, je izgubil oblast nad seboj, in tedaj je postal brezobziren in krut. Zato ni nič čudnega, če so se prebivalci otoka prestrašili, ko so slišali, da namerava cesar ostati na njihovem otoku.

Avgustus je imel po vsem otoku manjše in večje vile in hiše. Kier koli se mu je zdel svet pripraven, je dal zgraditi vilo. Tiberij pa se je odločil za vilo Jovis, ki je kraljevala na visoki skali. Poslopje je dal prezidati, povečati, urediti in polepšati.

Vila je bila doslej zapuščena. Stopnice, ki so vodile v dvorec, so bile prerasle z grmovjem in zasute z gruščem. To je oviralo obiskovalce, da se niso vzpenjali do vile.

Leta 1933 pa je italijanski akademik, Amedeo Maiuri, vilo in njeno okolico preuredil. Zdaj vodijo mogočne stopnice mimo lepo urejenih teras, mimo gredic in gajev do veličastnega dvorca, ki je ves prerojen vstal iz pozabe. Tudi notranjščina vile je vsa prenovljena. Ogromna stavba je bila zelo poškodovana. In le resničnemu umetniku so lahko poverili obnovitev tako znamenitega spomenika. Maiuri se je dobro odrezal. Vilo je prenovil, poslužujoč se vseh novih pridobitev. Tu je električna razsvetljava, tu je vodovod . . . Lepo je umel združiti moderno s starim, ne da bi delal silo davnini. Ogromno poslopje s svojimi prizidki in stavbami, je vse križem prepleteno s hodniki, ki tvorijo pravi pravcati labirint. Ob stranskih stavbah, kier so prebivali nekoč sužnji, je več obsežnih vodnjakov, ki pa so sedaj brez pomena in služijo le v okras. Po terasah so razvrščeni vrtovi. Na več krajih so urejene lepe razgledne točke. Najlepša med njimi je terasa, z razgledom na mesto Napoli. Neizbrisen je ta vtis, bodisi podnevi ali na večer, ko blesti mesto v lučkah in mu sveti Vezuv.

Osvajalcu prelepe Dalmacije in rodovitne Panonije, je pač vselej zaigralo srce, kadar koli se je ozrl proti tem pokrajinam, ki so izmed najlepših, kar jih je osvojil za rimsko cesarstvo.

Ko je senat poklical Tiberija v Rim in je galeja odplula na širno morje, se je Tiberij z žalostnim obrazom oziral nazaj na svoj lepi otok, na svojo lepo vilo, ki ga je pozdravljala raz visokih skal. Nenadoma pa mu je svetla luč posvetila v obraz in mu zmedla pogled. Bila je to žarka luč na svetilniku, ki ga je dal cesar zgraditi na visoki skali, ne daleč od svoje vile. To je bil zadnji pozdrav, ki mu ga je poslal Capri, kier je cesar nameraval ostati do smrti. Ni mu bilo usojeno. »Non egressus est vila quae vocatur Jovis«. (»Več ne boš zapustil vile, ki se imenuje Jovis«), poroča Svetonij. In vendar je moral Tiberij zapustiti to svojo ljubo zavetišče.

Galeja se je oddaljila od kopnega; svetilnik je izginil na obzorju. Tedaj pa je završalo v ozračju: strahovit vihar je nastal. Galejo je nagibalo na stran. Z velikim naporom so jo pomorščaki naravnali in se rešili v zakloniščе. Ladja se je rešila v pristan Miseno. Cesar je našel zatočišče v Lucullovi vili. Smrti v morskih valovih je sicer ušel, toda smrt ga je dohitela v drugačni obliki: ni umrl naravne smrti — ali so ga zastrupili ali pa je bil zadavljen. Že nekaj dni pred odhodom iz Capriia so služabniki opozorili cesarja, da mu preti nesreča: gora Farni se je namreč zaradi potresa stresla; to pa ni bilo dobro znamenje.

(Il Piccolo di Trieste.)

Mraz in ženske nogavice

Čuden in včasih kar nerazumljiv je ženski svet. Človek kar verjeti ne more, da je tako kakor je. Zunaj je mraz, da kar evili in škripljе okoli človeka, vse se zavija v najtoplejšo obleko, v razne kožuhe, natika na glavo kučme in naušnice, na roke debele rokavice, le ženske tekajo okoli v prav tako tankih nogavicah, kakor so jih nosile poleti. Tu in tam vidimo pa tudi kakšne debelejše nogavice, toda presneto redko. Človeku se kar misli ustavijo ob pogledu na noge v takšnih nogavicah. Skozi nogavico vidiš, da so noge kar modre, rdeče in vijoličaste od velikega mraza, če pogledaš lastnico teh nog v obraz, vidiš, da ji kar zobje šklepetajo od muke, in vendar jo vidiš drugi dan zopet v tako tankih nogavicah. Čemu pa ne nosimo potem skozi vso zimo tudi tankih oblek s kratkimi rokavi? Kak smisel ima, da oblečem kožuhovinast plašč, noge pa imam tako rekoč gole in bose? In vendar je noga najbolj izpostavljena mrazu in bi morala zaradi tega biti najbolj zavita in zavarovana. Tople noge jamčijo za zdravje v vsem telesu. Nobeden moški bi ne bil tako neumen, da bi tekal golonog okoli v takem mrazu. Ženska pa, ki je mnogo občutljivejša in dovzetnejša za razne prehlade, ki izvirajo iz mrzlih nog, pa brezglavo počenja tak nesmisel. In zakaj? Zato, ker je noga v tanki nogavici lepša nego v debeli. Res je, zaradi lepote se marsikaj potrpi in pretrpi, toda izpostavljanje in to prostovoljno izpostavljanje svojega telesa vsem onim mukam, ki jih lahko baš pri ženski povzročijo razni prehladi, ni več v skladu s človeškim razumom.

Najmanjše, kar lahko pri tem odneseš, je revmatizem, a kdor ga je že okusil, se ga boji kot pes biča. Naravna kazen za tako brezglavo početje se seveda ne pokaže takoj, ampak včasih šele nekaj let pozneje.

Pozimi je pač najprimernejši čas za razstavo ženskih nog. Kdo jih bo le gledal? Vsak komaj sopiha od mraza in komaj čaka, da prihiti domov. In kaj ima ženska od tega, če je mogoče ta ali oni ugotovil, da ima lepe noge, ona sama pa bo mogoče to ugotovitev plačala zelo, zelo drago. Lepa noga je lepa tudi v debelejši nogavici, grde noge pa tudi tanka nogavica ne olepša. Sicer pa ni tako silno važno, kakšne so noge, ker človeka pač ne vrednotimo po nogah.

Na vsak način bi bil potreben v ženski modi velik preokret. Zimska moda bi se morala temeljito ločiti od letne. To vendar ne gre, da menjamo pozimi pokrivala, obleke, plašče, rokavice in čevlje, le nogavic ne. In četudi obleče k vsemu še tople nogavice, je ženska v primeri z moškim pozimi še vedno preveč izpostavljena mrazu. Čudno je, da niso v tem pogledu modni diktatorji še prišli na kakšno boljšo, času ter potrebam ustrezajočo misel.

Križanka št. 61

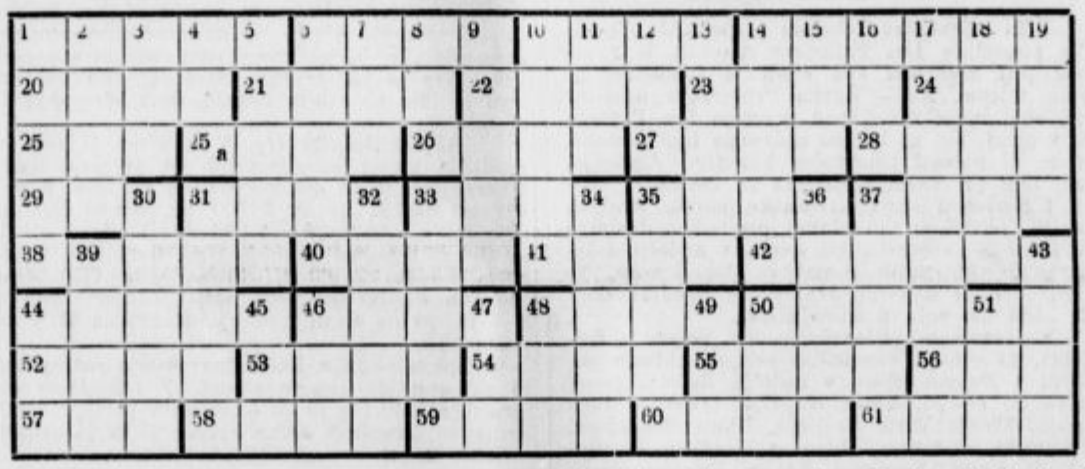

Vodoravno: 1. učenec, 6. lunina sprememba, 10. kraj v Sremu, 14. zgledni pisatelj, 20. ruski knez, 21. pristanišče v severni Afriki, 22. najmanjši del snovi, 23. sadno drevo, 24. gora v Mali Aziji, 25. divja žival, 25.a nasprotje toka, 26. pod, cestišče, 27. umetniško obdelana obravnava, 28. gora na Koroškem, 29. vrsta zemlje, 31. moderno orožje, 33. tekoča voda, 35. otrok, 37. trebušna poškodba, 38. starogrški pesnik, 40. pripadnik izumrlega naroda, 41. državica v Zadnji Indiji, 42. gora v Armeniji, 44. mesto na Japonskem, 47. reka na Češkoslovaškem, 48. del telesa, 50 zvezda, večernica, 52. sušilna priprava, 53. upanje, 54. revščina, 55. nevestin delež, 56. Japonski denar, 57. mesto v severni Italiji, 58. papirnato otroško pokrivalo, 59. velika utež, 60. plug, drevo, 61. ognjeniški izmeček.

Navpično: 1. slovenski mladinski pisatelj, 2. rob, kot, 3. prijetna zabava, 4. kraj na Francoskem, 5. božjepotnik, 66. tenka kožica, 7. slovenski pisatelj, 8. pripadnik izumrlega naroda, 9. slovenski pisatelj, 10. Odisejev rodni otok, 11. preprosto orožje, 12. mesto v brescianski pokrajini, 13. ščepec volne, 14. otok v Sredozemlju, 15. romunski denar, 16. finski pisatelj, 17. del Azije, 18. leposlovna oblika, 19. kvartopirski izraz, 30. del pohištva, 31. lahkoatlet, 32. tnalo, štor, 33. trgovski popust, 34. električni pol, 35. kraj v zahodni Afriki, 36. boginja, 37. prekop, 39. domača žival, 43. jezero v Abesiniji, 44. leposlovna oblika, 45. svetopisemska oseba, 46. ločilo, 47. pristanišče na Finskem, 48. reka v Nemčiji, 49. kraj v Vojvodini, 50. kraj pri Ljubljani, 51. del vodovoda.

Rešitev križanke št. 60

Vodoravno: 1. kobulica, 9. moč, 12 anoda, 17. Pan, 20. obad, 21. eter, 22. Ares, 23. esej, 24. Ada, 25. sobota, 26. lira, 27. šega, 28. laket, 29. Ilir, 30. ovoj, 32. Alan, 33. opis, 35. ona, 36. tul, 38. Opava, 40. tur, 42. uta, 43. tobak, 46. Ero, 47. kič, 48. Eros, 49. Edi, 50. re, 51. tuga, 52. Ra, 53. nosec, 54. Ana, 55. Kana, 56. volar.

Navpično: 1. kositer, 2. obol, 3. Babilon, 4. udor, 5. letopis, 6. Ita, 7. Celovec, 8. Arij, 9. Maraton, 10. oral, 11. češarek, 12. Asen, 13. Negotin, 14. osa, 15. delitev, 16. Ajas, 17. pakobul, 18. Aden, 19. natakar, 31. Vače, 34. para, 37. ura, 38. oko, 39. ara, 41. USA, 42. Uda, 44. Oto, 45. aga.

Posušena špinača

Zdaj imamo še svežo špinačo. Zato si jo nasuši za zimo. Posušiš jo lahko v pečici, a mora priti zrak do nje. Špinača mora biti le na tanko razstlana in naj se hitro suši. Enkrat ali dvakrat jo malo premešaš. Potem ostane lepo zelena. Pozimi daš posušeno špinačo za 1 uro v toplo vodo (50 do 60 stopinj), da se namoči, nato jo pripraviš kakor svežo špinačo.

Čevljar Škrjanec

74.

KRALJ JE POSLUŠAL RAVNO PRI VRATIH, KO ZAČUJE TO VZDIHOVANJE IN REČE SAM PRI SEBI: »JE ŽE UGANIL, ŽE VE, DA IMAM ŠKRJANČKA V OMARI.«

75.

TAKOJ JE ODPRL VRATA, POHITEL K ŠKRJANCU IN GA OBJEL: »ZDAJ, KO SI UGANIL TUDI TO, DOBIŠ MOJO HČERKO IN POL KRALJESTVA.«

Naročite »Slov. koledar«!

KUHA

Rezanci iz buče

Za štiri osebe je treba: 80 dkg naribane buče, ščepec soli, 2 žlici jesiha ali citronovega soka, 3 decilitre omake. Omaka pa je iz 2 decilitrov mleka (ali vode), 1 jajce, 2 dkg moke, ščepca soli, noževe konice paprike, iz 3 dkg nastrganega sira ali drobtin. Pripraviš pa takole: Naribano bučo kuhaš v vreli vodi, ki jo osoliš in okisaš, 4 minute. Nato precediš, pustiš vodo odteči, in zaliješ z omako. Kako narediš omako? Mleko (vodo), jajce, moko, papriko in sol mešaš, da se peni, poliješ na bučo, potreseš s sirom ali z drobtinami in nato spečeš v vroči pečici, da postane vse zlatorumeno. (Preizkušeno navodilo!)

Gobe vsebujejo vitamine

Naše gobe niso le izvrstno hranivo, ki nam zaradi beljakovin odležejo kakor meso, marveč vsebujejo tudi vitamine. In sicer imajo toliko vitamina B^1 kakor špinača in 4 do 6 krat več vitamina C kakor kravje mleko, toda vitamina A nimajo nič. Pač pa vsebujejo vitamin D, ki nas varuje rahitisa in ki ga vsebujejo sicer le meso, jajca in presno maslo. Gobe imajo približno toliko vitamina D kakor presno maslo.

Legenda o svetem Martinu

Sveti Martin je bil vojaški otrok. Njegov oče je bil poveljeval rimski legiji, ki je bila utaborjena v Savariji v Panoniji. Sredi legionarjev se mu je kmalu zbudilo veselje do vojaškega življenja in je hotel tudi sam postati vojak.

Vendar ni bilo njegovo poslanstvo to, da bi se sam udejstvoval kot vojskovodja. Posebno doživetje ga je odvedlo z njegove prvotne poti, in je svoje življenje posvetil Bogu. Zgodilo se je, da je nekoč, ko je jezdil iz Amiensa, kjer je imel svoje bivališče, zagledal pred seboj berača, ki mu je zastavil pot in ga prosil vbogajme. Martin je prebrskal vse žepe, pa ni našel nobenega denarja. Pač pa je imel vrh obleke širok plašč. Berač pa ni imel nobenega. Martin je vzel meč, presekal je plašč na dvoje in je dal polovico revežu.

Ponoči se mu je, obdan z angeli, prikazal Zveličar, ki je bil ogrnjen s polovico Martinovega plašča, in je dejal: »Martin je moj zvesti služabnik. S tem plaščem me je oblekel.« To je Martina tako prevzelo, da je slekel vojaško suknjo in odložil meč. Odslej je deloval v službi Cerkve, živel je v miru in je umrl kot češčeni in priljubljeni škof iz Toursa. Njegovo življenje je bilo blagoslovljeno, a blagoslovljena je bila tudi njegova smrt: povzdignila ga je njegova Cerkev v občestvo svetnikov in vsi bedni in siromašni so si ga izbrali za svojega priprošnjika.

Ko se je pa tudi njegov čas kot blaženi med blaženimi izpolnil in je imel stalno mesto pri prestolu Gospodarja sveta, je nekoč stopil iz nebes. Videl je, da se stara zemlja še vrti ko nekoč. Videl je dalje, da se je tisto naselje, kjer se je rodil, spremenilo v lično mesto. V kraju, kjer je bil slišal prve nauke o Kristusu, se je dvigala visoka stolnica. Pred vrati je ždela siva starka in je imela odprto knjižico. Na daleč so bile vidne rdeče črke praznika. Bil je 1. november 1942 — dan vseh svetnikov. V spomin vseh svetnikov so poromali ljudje na grobove svojih rajnih in so jim prinesli cvetja. Luči pa ni bilo skoraj nobenih na grobovih.

Svetnik se je ljubeznivo nasmehnil in mu je dobro storilo, videč, kako ljudstvo časti vse svetnike in seveda tudi njega. A ko je vprav premišljal, kako da ni nič luči, mu je zadihtel pod nos smodnikov dim z bojnih polja in zaslišal je hrup vojske s kopnega, z zemlje in iz ozračja. »To je vojna!« si je dejal in je vedel, zakaj ni luči na pokopališčih.

In zdaj se je v njem spet nalahno vzbudilo veselje do starih vojaških radosti. »Oh,« je zašepetal, »ko bi vendar imel spet svoj meč, svojega konja in svoj plašč!« Pa se ni kar nič začudil, ko se mu je želja, kot bi mignil, izpolnila. Spet je ves mlad in svež sedel opasan z mečem in s polovico plašča na plečih na svojem konju. In ko se je pravkar oziral za kako cesto, se je naredila čudovita, sedmerobarvna mavrica, ki se je nalahno dotikala zemlje.

Srce mu je od veselja poskočilo. Zavriskal bi bil, tako je bil srečen.

Ljudje, ki so se tedaj ozrli v nebo, so videli čudoviti pojav poznega letnega časa; jezdeca na mavrici pa niso opazili.

Medtem pa je sv. Martin jadrno jezdil po mavrici nizdol in kar naravnost v taborišče svoje vojske. Neviden je drevil med stražami, da bi prijezdil do poveljnika. A ko je zagledal novo orožje postavljeno krog in krog, oklepne vozove, tanke, protiletalske topove, lovska letala in bombnike, se je razžalostil. Res je, njegova starinska oprema ne spada semkaj.

Zapustil je taborišče in je jezdil dalje. Kmalu je opazil polne dvorane žensk pri šivalnih strojih, kako so izdelovale vojaške obleke. Hej, to je bilo pa nekaj zanj! Nevidno je vstopil v dvorano, razpolovil je svoj ostanek plašča in je dal polovico. »Joj,« so vzkliknile šivilje. »Kos predvojnega sukna, ki ne more biti boljši! Trdno je ko usnje in lahko ko puh. Darovalec noče biti imenovan.« Ko so sukno otipavale in ga ogledovale, se je njegov ostanek plašča spet povečal v polovico. Sv. Martin je vstopil v drugo dvorano, v ducat, v sto dvoran. In povsod je storil isto. Nekdo, ki noče biti imenovan, je daroval to krasno sukno. In ostanek Martinovega plašča se je venomer spet povečal. Komaj je še mogel rezati sukno z mečem. Sčasoma se mu je roka utrudila in ga začela boleti. Tudi v hrbtu ga je začelo ščemeti. Dobro, bo pa kar spet zajezdil konja in se vrnil po mavrici v domovino večnega veselja.

Toda — joj! — mavrice ni nikjer več, je ni tu, je ni tam — izginila je! Ljudje, ki so bili opazili mavrico, so tudi videli, da je bila izginila, a svetnik v svoji vnemi tega ni bil opazil. A svetnik je videl nekaj, česar ljudje niso mogli videti. Zagledal je Gospoda samega in zaslišal besede: »Martin, ti moj zvesti služabnik, ostani, kjer si, in delaj dobro do konca bede in stiske! Siromaki te bodo blagoslavljali in Oče bo imenoval tvoje ime v ljubezni.«

Tedaici je sv. Martin izdrl edino ostrogo iz svojega desnega čevlja, obrnil je belca in ostal v dolini. Odtlej biva med nami in neprestano daje. Ne vidimo ga, pa je vendar tu. Zdaj pa zdaj ga srečamo, ne da bi slutili. Časih ga imamo kot nebeški čudež v svojem srcu, ne da bi vedeli. A Bog, ki preskuša tudi naša srca, ve vse to in zadovoljno zakliče: »Martin je moj zvesti služabnik.« (Mathes Nitsch.)

Gobe vsebujejo vitamine

Naše gobe niso le izvrstno hranivo, ki nam zaradi beljakovin odležejo kakor meso, marveč vsebujejo tudi vitamine. In sicer imajo toliko vitamina B^1 kakor špinača in 4 do 6 krat več vitamina C kakor kravje mleko, toda vitamina A nimajo nič. Pač pa vsebujejo vitamin D, ki nas varuje rahitisa in ki ga vsebujejo sicer le meso, jajca in presno maslo. Gobe imajo približno toliko vitamina D kakor presno maslo.

V 18. stoletju je bilo nekaj let, ko je bila beseda »čednost« v Franciji samo beseda mode. Takrat je bival na dvoru Friederika Velikega neki francoski poslanik, ki je zmeraj govoričil, da je oblečen »v obleko čednosti«. — Odpoklicali so ga v Pariz in kmalu nato je umrl. »Saj ni čudno,« je dejal Friderik Veliki«, »ko je bil pa tako malo oblečen!«

Vohun

Detektivska zgodba sedanjih dni s presenetljivim koncem

Človek skoraj ne bi verjel, a ker je toliko zanesljivih pričevanj, bo pač držalo, da je v Stockholmu prišlo do zelo zanimivega lova za nevarnim vohunom, ki pa se je razpletel na čuden način. Takole nekako je bilo:

Nasproti glavne železniške postaje v Stockholmu je veliko gostišče, znano pod imenom »Central-Hotel«. Okno neke vogalne sobe tega hotela se je prav počasi odprlo. Nato se je prikazala roka, ramena, glava in nazadnje še fotografski aparat z raztegovalcem slik, kakršnega včasih vidiš v rokah ljubiteljev kinematografije.

Objektiv je bil naperjen proti železniški postaji in neznanec je jel počasi snimati kolodvorsko poslopje, kakor je bilo sklepati po počasnem gibanju roke z leve na desno in narobe, kar tudi na daljavo razodeva, da gre za fotografa, ki slika s posebnim aparatom in filmom za raztegnjene slike.

To je neznanec ponavljal dvakrat ali trikrat in prenehal ravno za toliko, kolikor je pač potrebno, da aparat opremiš z novim filmom.

Kdo neki je mogel biti skrivnostni fotograf?

V kolodvorskem poslopju nasproti hotela pa je na vrtljivem stolu pred pisalno mizo sedela tajnica, ki se je v slučajnem brezdelju ozrla skozi okno in videla, kaj je neznanec počenjal. Prešinilo jo je. Nato se je je polastil dvom, prav mučen dvom. Ta skrivni in koščeni obraz za zastori, potem pa še to skrivno fotografiranje, vse je dalo misliti... seveda, to mora biti vohun, vohun neke tuje velesile, ki ga je opazila pri zločinskem početju!

Stražniki in vratarji so morali na lov

Brž je skočila k telefonu ter hkrati obvestila o vsem policijo in vratarja omenjenega hotela. Tajnica je bila prepričana, da je storila sveto rodoljubno dolžnost in svoji domovini izkazala veliko uslugo.

Medtem pa je skrbno oprezovala skozi okno in zapičila pogled na hotelska vrata, da se ne bi neznanec izmuznil redarjem, ki bodo vsak hip lahko začeli lov za njim. Ali bodo prišli ob pravem času? In ali bo vratar dal njegovo sobo nadzorovati z zadostnim številom uslužbencev? Te in take misli so drhtele v njenem srcu.

Kaj bi bilo, če bi bilo

Morda — si je potem mislila — me bodo »dali v dnevnike«, nemara celo objavili mojo sliko ter pod debelim naslovom čez več stolpičev prinesli tudi na primer takole besedilo: »Mlada tajnica je pomagala ujeti zelo nevarnega vohuna«, ali pa: »Prisotnost neke naše meščanke je bila usodna skrivnemu vohunu« itd. Kako jo bodo njene tovarišice poslej gledale!

Iz sanjskega sveta pa jo je nenadoma potegnilo na resnična zemska tla, da se je vsa stresla. Zagledala je namreč vohuna s koščatim licem, ki je v popolnem božjem miru prikorakal iz glavnih hotelskih vrat ter jo z majhnim ročnim kovčegom počasi mahnil naravnost proti kolodvoru, ne da bi ga kdo skušal ustaviti. Kaj je torej počenjal vratar? Torej tudi policija ni dospela ob pravem času?

Brž je stopila k telefonu ter ponovno poklicala vratarja.

A dobila je najbolj nepričakovani odgovor, kar si ga je mogla misliti, ki jo je pa resnično v dno razburjene duše pomiril. Vratar ji je tehtno dejal, da ni domnevni vohun nihče drug kakor... Gundar Hägg, slavni tekač, ki so vsi Švedi ponosni nanj.

Sloviti mladi mož je za nagrado za svoj najnovejši rekord dobil lep kinematografski aparat, ki slika s filmom za raztegnjene slike. V hotelu je na skrivaj prvič poskušal svojo srečo s svojim novim darilom.

Vendar se ji je zadnja želja izpolnila

Naj si bralci sami mislijo, kako presenečena je bila sicer vneta mlada tajnica, ko je zvedela za svoj mučni neuspeh pri prvem poskusu bistre kriminalistične sposobnosti. Vsekako se ji je skrita želja izpolnila: listi so pisali o njej, čeprav malo drugače, kakor je v prvem zanosu mislila.

Dve novi nemški družbi za vzhodne pokrajine

Pod okriljem družbe »Elbrus Filmgemeinschaft G. m. b. H.« je bila te dni v glavnem nemškem mestu ustanovljena nova filmska družba, ki naj bi začela z najpotrebnejšimi deli za razvoj kinematografije v vzhodnih pokrajinah, ki so jih zasedle nemške čete. Kot svetovalca sta bila imenovana gospoda Siegfried Kyser in Hans Lorenz. Istočasno je bila ustanovljena tudi družba »Deutsche Kaukasus Film G. m. b. H.« (Nemška filmska družba za Kavkaz), ki naj oskrbuje vsa filmska podjetja na Kavkazu. Nemčija je za to družbo izdala že več kot 200.000 mark.

Ljudje, ki »vohajo« kače

Indija je vsa polna poklicev, ki so nam še neznani. Eden teh poklicev je posebno zanimiv. To je poklic mož, ki kače vohajo in s svojim posebno razvitim vonjem zaslutijo vsako kačo v svoji bližini in jo potem ulove. Tak mož je oborožen s košarico, vrečo in mnogimi močnimi vrmi in se poda v pokrajine, kjer je mnogo kač. Po vonju, ki se razširja iz vsake luknje, spozna takoj, če se nahaja v tisti luknji kača ali ne in se takoj pripravi na lov. Čas lova na kače si izbere v jutranjih urah, ker je ta čas najbolj pripraven zato, ker se kača nahaja še v stanju nekakšne otrplosti in je zaradi tega njen odpor mnogo manjši. Ker pa se mnogokrat primeri, da v taki luknji čepi zelo strupena kača, mora biti tudi zelo previden in spreten. Za tako delo mora biti pogumen in priseben, da jo strokovnjaško izvleče na dan in v svoji košari poveže.

Turški problemi

Kromova ruda, Dardanele in nevtralnost

Pred nekaj leti je sklenila Turčija z Anglijo pogodbo, ki je priznala Angležem takorekoč izvozni monopol za kromovo rudo. S pričetkom novega leta preneha veljavnost pogodbe. Turčija si je pridržala pravico v bodoče tudi drugim državam nuditi isto ugodnost. Med drugimi državami tudi Nemčiji, ki je to obljubila v poslednji nemško-turški gospodarski pogodbi. Unija ima svoje pojme o nevtralnosti in samostojnosti države; zaradi tega smatra poslednjo zadevo o kromovi rudi kot nezaslišano. Mesto da bi turške časnikarje pozdravili v Ameriki, so jim pomolili pod nos vprašanje o kromovi rudi.

Kaj pravi o zadevi turški poslanec Sadak v »Akšamu«? Z žgočo ironijo biča način, s katerim so bili sprejeti gostje v Združenih državah, ki so toliko časa nanje pritiskali, dokler niso poslali primernih telegramov zaradi kromove rude domov. Svoje sopotnike opozarja, da se je tu pojem o nevtralnosti nekoliko skalil proti onemu, ki vlada v Turčiji. »V ostalem,« tako govori dopisnik doslovno, »nam je nerazumljivo, da so prva vprašanja, ki jih stavijo gostom v prijateljski državi tako čudna. Res je, da je ameriški dan naša noč, to se pozna pri vsem opazovanju in presojanju. Mi smo pa navajeni meriti življenje s srčno mero, ne pa z milijardami in tonami.« Na ta način je dobilo unijsko kromovo čustvo svoj zavirač. Pa tudi v stvarnem oziru odgovor iz Ankare ni dvoumen.

»Vsi oficielni govori iz Unije kažejo, da polagajo Amerikanci največ važnosti v to, da je Turčija močna, nevtralna in od nikogar napadena. Turčija nima nobene skrbi za kak napad. Ako pa pošiljamo Nemcem krom, dobimo za to orožje iz Nemčije, ki ga nujno rabimo, da smo močni. Amerika naj ne vprašuje, zakaj pošiljamo Reichu krom, če sama želi, da bi bili močni.

Unija tudi ne more reči: »Mi smo vam vse poslali, zato ni treba Nemčiji pošiljati kroma za orožje. Amerikanci vedo bolje kot mi, kaj so nam obljubljali tri leta in kaj so doslej izpolnili od tega. Amerikanci se delajo, kakor da bi bili pristaši politike nevtralnosti. Kdo bi pa verjel v našo nevtralnost, če bi svobodno razpolagali s kromovo rudo, ne smeli bi jo pa pošiljati v Nemčijo. Amerika tudi ne želi, da bi kdo Turčijo napadel. Toda, če bi bili tudi napadeni, ne bi bila Unija v položaju, da bi nam pomagala. Ako bomo pa pošiljali Nemčiji krom v zameno za orožje, nastane sledeči položaj: Nemčija ni samo pokazala zaupanja v turško politiko s svojimi pošiljkami orožja, marveč je podala tudi najmočnejši dokaz, da ne goji proti Turčiji nobenih slabih načrtov.« S temi besedami so odklonili Turki vsako vmešavanje Amerike v zadevo kromove rude.

V »Colliers Magazine« poroča Rooseveltov dvorni geograf Renner, da bo Turčija na demokratskem mirovnem kongresu okrnjena. Priložena, skrbno izdelana zemljevidna skica kaže, da bo Turčija pregnana iz Evrope in deloma tudi z obal Egejskega morja. Morske ožibo po tej skici zasedla Sovjetska unija. »Tasviri Efkiar« je ta proizvod ameriškega imperializma podal turški javnosti. Ameriški admiral Sterling je pred nedavnim časom isto zahteval. Turški tisk mu je tedaj takoj primerno odgovoril. Mnenje v Ameriki se tedaj glede Turčije ni prav nič izpremenilo, ako v uradnem listu hladnokrvno predočujejo Turčiji, kaj jo čaka, ako zmagajo demokratske države.

Vprašanje je nastalo, če se bo posrečilo ameriški propagandi zabrisati neugodne vtise v Turčiji. Turčiji tudi ni všeč, da gleda na svojih tleh informacijske in propagandne pisarne bojujočih se velesil. Turki imajo fin čut za politični takt in zelo jasne predstave o tem, kako se obvaruje nevtralnost. Te predstave so si razširili zlasti v zadevah kroma in Dardanel. Sedaj so si pa tudi na jasnem v Turčiji, proti komu morajo v bodoče z vso odločnostjo zastopati nevtralnost.

Tatovi ukradli kravo in jo balzamirano pustili na nekem travniku

V nekem kraju v Holandiji je bila pred kratkim izvršena zares čudna tatvina. Otroci, ki so se igrali na travniku, kjer se je pasla živina, so opazili, da se ena izmed krav nikamor ne premakne. Ko so se ji približali, so ugotovili, da je balzamirana. Poklicali so gospodarja, ki je kar otrpnil od začudenja. Takoj te vso zadevo prijavil policiji, ki je izvršila preiskavo in ugotovila, da so tatovi ponoči kravo ukradli, jo zaklali in slekli iz kože, potem so meso spravili na varno, kožo pa so zašili in jo pustili nagačeno na travniku. Kmalu so izsledili tatove in jih zaprli, meso pa, ki so ga nameravali prodati na »črni borzi« po prepovedanih cenah, je bilo zaplenjeno. (I)

Brado zaigral na karte

V Atenah so pri neki partiji na karte postavili čudne nagrade: brado in 10.000 drahem. Lastnik brade, nek bivši častnik evzonov, se je obvezal, da si bo pustil odstriči brado, če bo partijo izgubil. Njegov nasprotnik pa bo moral plačati 10.000 drahem v primeru, da bo on izgubil partijo. Prvemu pa sreča ni bila naklonjena. Po izgubljeni partiji je poklical brivca, da bi mu odrezal brado. Dokler se ni pogledal v ogledalo, se je veselil s tovariši in se še zmenil ni za brado. Kakor hitro pa se je pogledal v ogledalo in zapazil, da njegovega obraza ne krasi več lepo negovana brada, je skočil v nasprotnika in vnel se je boj, v katerega so posegli tudi pristaši enega in drugega. Prepir se je tako razvnel, da je morala priti policija, ki je hitro razgnala vse kvartopirske prenapeteže. (I)

Pameten nasvet rejcem goveje živine

Često se dogaja, da se goveji živini v požiralniku zatakne kak trši predmet, ki slučajno med krmo zaide tja in žival začne dušiti. A tudi obsežnejši kosi trde hrane (krompir, repa, jabolka itd.) pogosto grozijo, da bo morala žival zaradi njih poginiti. Davi se z njimi in jih skuša požirati, a ne gre; povečini jih tudi izbljuvati ne more več. Ko se žival začne mučiti in dušiti, ne smeš izgubljati časa. Dvigni ji glavo kolikor moč visoko ter ji vlij v gobec pol kozarca olja. Nato jo drgni vzdol požiralnika in skušaj spraviti oviro naprej. Če še nimaš sreče, vzemi upogljivo žico, ki si ji konec zavil v kos platna, ako že nimaš pri roki prave sonde za požiralnik. Če pa še s tem ne uspeš, je treba goltanec narezati, kar pa seveda more samo živinozdravnik.

Strojnica – sejalka smrti

Njen izumitelj Harim Maxim si je iz kesanja vzel življenje

Poleg mnogih najmodernejših in dovršenih strojev modernega vojskovanja si nobene vojne ne moremo misliti brez strojnice. Strojnica je tako tesno povezana s pojmom vojne, da se nam zdi, da je strojnica že od nekdaj vojno orožje.

Pojav strojnice pa ni tako starega datuma. Njena zgodovina je razmeroma kratka, stara je komaj nekaj nad 40 let. Samo toliko časa je poteklo od njenega izuma, a šele pretekla svetovna vojna je bila prvi spopad, v katerem se je pokazal pomen strojnice za ubijanje ljudi na veliko in v kratkem času.

Izumitelj strojnice je Američan Stevens Hiram Maxim. Ta je izumel že druge aparate in jih izpopolnil tako, da so človeštvu v korist. Niz koristnih izumov pa je zaključil z iznajdbo strojnice.

Po nekaterih večjih uspehih v Ameriki je Harim Maxim skušal svoje koristne iznajdbe uveljavljati tudi v Evropi. Tu pa ni naletel na najprisrčnejši sprejem in vrnil se je v Novi svet. Pripovedujejo, da ga je pred vrnitvijo neki prijatelj tolažil s temile besedami:

»Prijatelj, na stari zemlji človek lahko zasluži denar na samo en način, da izumi kakšno učinkovito napravo, s katero se njeni prebivalci laže pobijajo!«

Harim Maxim očitno ni pozabil teh besed. Po vrnitvi iz Evrope se je vrgel na delo in petnajst let pozneje je bila gotova prva strojnica znamke »Maxim«.

Ljudje, ki so pred Maximom poskušali iznajti strojnico, so mislili, da je pri neprestanem strelianju za vsak posamezen naboj potrebna nova cev. Hiram pa je iznašel cev, ki se sproti hladi. S potrpežljivim delom se mu je posrečilo iznajti strojnico, ki se avtomatično odpira, prazni, izloči sestreljene strocnice, vse samo s preprostim pritiskom na petelina.

Prva strojnica je tehtala 25 kg

streljala je do 3 km daleč, v minuti pa je lahko izbljuvala po 500 do 600 nabojev ali deset v sekundi in je imela samo eno cev.

Predhodnice moderne strojnice niti zdaleč niso bile tako popolne. Ameriška strojnica, ki so jo uporabljali v ameriški državljanski vojni, je imela šest do deset cevi, izstrelievala pa je sorazmerno malo število krogel. Francoska strojnica polkovnika Ferva je teoretsko lahko izstrelila po 150 nabojev na minuto, težka pa je bila 80 kg.

Maxim je prekosil vse rekorde

Prvi, ki je sprevidel važnost strojnice v vojni, je bil nemški cesar Viljem II. Konzervativni nemški generali so se uprli njegovemu predlogu, da bi nemška vojska uvedla strojnice. Prvi, ki se mu je pa posrečilo strojnice uvesti v vojsko svoje države, pa je bil Angleż lord Kitschner.

V sudanski vojni so angleški vojaki prvič uporabljali strojnico in od takrat je postala neobhodno orožje. Sovražniki so padali kakor snopje.

Svoj izpit in učinek v ubijanju je strojnica pokazala šele v rusko-japonski vojni. Po vseh teh praktičnih poskusih so začeli vojskovodje strojnico še izpopolnjevati in izumili so sedanje moderne strojnice.

Žalostna pa je bila usoda izumitelja tega avtomatskega orožja, ki v eni sami minuti izbljuje po 600 krogel in seje smrt. Harim Maxim si je leta 1916 vzel življenja, star 76 let, v prepričanju, da je njegov izum človeštvu le v grozo in v smrt.

Žalostnega srca javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je danes v 61. letu starosti, previdena s tolažili sv. vere, mirno v Gospodu zaspala naša dobra mama, stara mama, teta in sestra, gospa

Miklič Zofija

zasebnica

Pogreb drage pokojnice bo v nedeljo, 15. novembra t. l., ob ¼4. uri pop. z Žal, kapele sv. Jožefa, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Graz, Dunaj, dne 13. novembra 1942.

Globoko žalujoči: ANTON, sin; JUSTI, snaha; SONJA, vnukinja; rodbine: STERN, TUREK.

Zapustil nas je naš ljubljeni soprog, dobri oče, stari oče, gospod

Tauses Franc

finančni računski direktor v pokoju

Pogreb dragega pokojnika bo v ponedeljek, dne 16. novembra 1942, ob 3 popoldne z Žal iz kapelice sv. Frančiška k Sv. Križu.

Ljubljana, 13. novembra 1942. ŽALUJOČI OSTALI.

Naročajte in širite »Slovenca«!

Zadet od srčne kapi nas je za vedno zapustil naš ljubljeni soprog, preskrbni očka, brat in stric, gospod

Alojzij Lenček

ravnatelj Javnih skladišč v Ljubljani

Pogreb nepozabnega pokojnika se bo vršil v ponedeljek, dne 16. novembra t. l., ob pol štirih popoldne z Žal, kapele sv. Krištofa, na pokopališče k Sv. Križu.

Blagopokojnika priporočamo v blag spomin.

Ljubljana, dne 14. novembra 1942.

Fani, soproga; Helenca in Marjanca, hčerki

ter ostalo sorodstvo.

Po dolgotrajnem vzornem in vestnem delovanju je med delom omahnil v večnost naš gospod

Alojzij Lenček

ravnatelj Javnih skladišč, družba z o. z.

Pogreb pokojnega se bo vršil v ponedeljek, dne 16. novembra 1942, ob ½4. uri pop. iz kapelice sv. Krištofa na Žalah, na pokopališče k Sv. Križu.

Pokojnega gospoda ravnatelja bomo ohranili v svetlem spominu.

Ljubljana, dne 14. novembra 1942.

Javna skadišča d. z o. z.
Družabniki in nameščenci

A. Fogazzaro: 38

Palača ob jezeru

Razmišljala je o težavah, ki jih bo morala premagati, da dospe do cilja, na to, da je zgubila sled za Sillom, da je užaljen in da jo je morda celo pozabil, da je skoraj popolnoma odrezana od sveta in da ji zato nakljuèje ne more pomagati. Mislila je na sovražnost s stricem ter na smešnega in zoprnega bratranca. Uživala je ob misli na vse te ovire. Vse so brezpomembne pred Bogom, vsemogočnil Očetom.

Popolnoma se je prepuščala Njemu. Klečala je nepremično v klopi in se zdela kakor spokorna skušnjava. Grofica Foska jo je od časa do časa pogledovala, medtem ko je ves čas z veliko vnemo pahljala in neprestano pregibala ustnice v neskončnih molitvah. Všeč ji je bila deklica, ki je tako pobožno klečala v cerkvi. Videla je že v duhu, kako se bo klanjal njeni snahi cerkovnik v cerkvi sv. Marije v Benetkah. Nepo je medtem strašno trpel. Neprestano si je pritiskal odišavljen robec na nos in gledal izpod čela oba orjaška soseda. Ko so vsi verniki pokleknili, si on ni upal ostati zravnan; previdno je pokleknil, ves v strahu za svoje golobje sive hlače. Kaka razlika med to mašo in onimi v Turinu, kjer se je njegov pogled pasel na ljubkih dekletih in eleganinih damah. Tolažila ga je misel na sestrično. »Aristokratska narava,« si je dejal. »Brez dvoma sem njen ideal. Razumljivo je, da noče, da bi to preveč opazil.«

Pozvonilo je k spremenjenju. Nepo je klečal s sklonjeno glavo in mislil: »Tisoč dve sto hektarjev v Lomelli, osem sto v okolici Novare, palača v Turinu in Florenci.«

Edita pa ni sklonila glave. Bila je bleda, a gledala je naravnost pred se, mirno in resno. Samo trepetajoče roke so izdajale gorečnost njene molitve, ki je preko sklonjenih glav hitela naravnost k Bogu, in mu govorila: »Gospod, Ti veš, koliko so ga žalili. Bodi usmiljen do njega.« Njen obraz ni izražal vdanosti, pač pa odločno voljo, zasenčeno od žalosti.

Naš prijatelj Steinegge pa je prisostvoval maši »na višavah«, sedeč med bršljanom. Šel je iz cerkve, ker se mu je zdelo, da mu tla gorijo pod nogami. Koliko let že ni prestopil praga Gospodove ječe, kakor je imenoval cerkev. Ni si upal pustiti hčerko ob vhodu; komaj pa je stopil pod cerkvene oboke in je videl Edito, ki je počasi krenila proti klopem na ženski strani, je spoznal, da je naloga, ki jo je prevzel, zanj pretežka. Ni bilo sicer v njem tako močno sovraštvo do vsega nadnaravnega, pač pa nekak ponos. Stari volk je zapustil čredo.

Zdaj je čepel tu zgoraj kakor star in žalosten volk ter se ni zmenil za krasoto narave, ki ga je obdajala. Tudi ni slišal skrivnostnega šepetanja dreves okrog sebe. Gledal je cerkveno streho in poslušal nerazločne zvoke orgel in petja, ki so od časa do časa prihajali do njega. Ena sama misel ga je mučila ves čas:

»V njenih očeh sem zavrženec.«

Kako grenka je bila ta misel! Toliko se je boril, toliko trpel, čuval svojo čast, kljub strašni lakoti, na kljub strastem izčrpanega telesa. Čuval jo je bolj zanjo kot pa zase. Ljubil jo je z vso dušo in ona naj ga smatra za zavrženca! Naj se torej poniža pred duhovniki, ki so po njegovi sodbi bili krivi vse njegove nesreče? »Ponižal se bom,« si je dejal, »samo da me bo Edita vzljubila.« Nenadoma mu je šinila neka misel v glavo. »Če bi rekel kako besedo temu Bogu, če sploh je?« Dvignil se je in začel govoriti na glas v nemščini: »Gospod Bog, poslušaj me. Nisva prijatelja? Morda. Grdo sem govoril o duhovnikih, Tebi in o Tebi nisem nikdar rekel nič. Če me kljub temu smatraš za sovražnika, urediva najine račune. Pravijo, da si pravičen in to verujem. Poglej, Gospod Bog v svojo knjigo pod ime Friderik Steinegge iz Nassaua. Poglej, če nisem že dovolj plačal. Ti si vedno mlad, jaz pa sem star in utrujen. Kaj mi hočeš še vzeti? Ljubezen moje hčerke Edite? Nič drugega nimam več, Gospod Bog. Morda pa mi jo lahko pustiš. Če tega ne moreš, spravi tudi mene s sveta!«

Ob zvoku svojega lastnega glasu je postajal Steinegge vedno bolj ginjen. Počasi je zdrknil na eno koleno.

»Prav malo Te poznam, Gospod, a moja Edita Te ljubi z vsem srcem; jaz pa Te lahko molim, če hočeš. Glej, pred Teboj klečim. Sporazumiva se, če mogoče, brez duhovnikov. Morda Ti lahko dam še kaj. Železno zdravje imam. Vzemi ga. Daj, da počasi izhiram, a ne postavljaj se med mene in Edito. Ne morem pokleknili pred duhovnike in lagati. Vojak sem in ne poznam hinavščine.«

»Gospod Bog,« zdaj je Steinegge pokleknil še na drugo koleno in znižal glas. »Bojim se, da sem v mladosti veliko grešil. Ljubil sem igro in ženske, celo najslabše. Dvanajstkrat sem se dvobojeval; trikrat sem dvoboj sam izzval in ranil nasprotnika, čeprav nisem imel prav. Mislim, da so bili to trije veliki grehi. Vsa leta so me težili. Gospod Bog moje Edite, odpusti mi.«

Umolknil je in zopet sedel na prejšnje mesto. Bil je ginjen, a zadovoljen sam s seboj. Zdelo se mu je, da je naredil velik korak naprej. Ko je govoril z Bogom, je njegova pomanjkljiva vera tako zrastla, da je zdaj že pričakoval kak odgovor. Imel je občutek človeka, ki mora govoriti z mogočnjakom, čigar jeze se boji in ker se boji, da bi ga služabniki zavrnili, ga ustavi na cesti, mu na kratko pove svoje razloge in ker ga nagovorjeni posluša molče, si razlaga ta molk kot začetek usmiljenja. Da bi premagal ginjenost, si je prižgal cigaro. Stotnik Steinegge ne sme jokati. Kadil je skoraj z jezo. Ko se je nekoliko pomiril, je obsedel s cigaro med prsti in zazdelo se mu je, da so travnate bilke, ki so rastle med kamenjem šepetale slovesne in nerazumljive besede ter da jim je odgovarjalo mrmranje grmičevja. On pa ni nikoli razumel govorice narave, nikdar ni bil sentimentalen! Cigara mu je ugasnila v roki. Kaj naj to pomeni? Zdramil se je, se dvignil in počasi krenil navzdol proti cerkvi.

Verniki so začeli prihajati iz cerkve. Najprej so prihajali moški, ki so se ustavljali pred cerkvijo v manjših skupinah, nato ženske. Steinegge je stal ob strani in opazoval pisani tok, ki je vrel skozi glavna vrata. Čakal je, kdaj se prikaže črni Editin klobuček. Tok je postajal vedno počasnejši in redkejši. Ko je minila nevarnost, da bi se človek zadel ob neotesane komolce vaščanov, sta se prikazala grofica Foska in Marina, za njima pa je korakal Nepo. Za temi so prišle še tri ali štiri starke, nato pa ni bilo nikogar več. Tudi skupine moških so se razšle in prostor pred cerkvijo se je izpraznil. Steinegge je postajal nemiren. Približal se je cerkvenim vratom. Cerkev je bila prazna. Obstala sta v njej samo še duhovnik, ki je klečal v prvi klopi pred glavnim oltarjem in nekaj klopi za njim Edita.

I. N. A.

L'imponente sviluppo dell'ISTITUTO NAZIONALE delle ASSICURAZIONI

Sijajen razvoj NARODNEGA ZAVAROVALNEGA ZAVODA

Dal Od 1922 al do 1942

Capitali assicurati - Zavarovani kapitali
1922 . . . . . L 4.133.845.346,—
1941 . . . . . L 24.983.555.064,—
1942 . . . . . L 29.000.000.000,— (approssimativi - približno)

Nuove assicurazioni stipulate - Nova sklenjena zavarovanja
1922 . . . . . L 714.365.942,—
1941 . . . . . L 4.191.913.624,—
1942 . . . . . L 5.500.000.000,— (approssimativi - približno)

Premi incassati - Vplačane premije
1922 . . . . . L 190.355.552,—
1941 . . . . . L 1.149.392.283,—
1942 . . . . . L 1.400.000.000,— (approssimativi - približno)

Riserve matematiche - Matematične rezerve
1922 . . . . . L 726.886.948,—
1941 . . . . . L 6.698.740.821,—
1942 . . . . . L 7.300.000.000,— (approssimativi - približno)

Riserve patrimoniali - Premoženjske rezerve
1922 . . . . . L 83.284.555,99
1941 . . . . . L 469.101.813,—
1942 . . . . . L 500.000.000,— (approssimativi - približno)

Utili netti - Čisti dobiček
1922 . . . . . L 14.050.760,70
1941 . . . . . L 81.399.297.87

Dal 1930 agli Assicurati sono state assegnate quali quote di partecipazione agli utili complessivamente L 290.724.603,—. Gli utili si possono riscuotere anno per anno oppure si capitalizzano in aumento al capitale assicurato.

Od 1930. so bili zavarovancem izplačani deleži čistega dobička v skupnem znesku L 290.724.603,—. Čisti dobiček se more dvigniti vsako leto ali pa se naloži k zavarovani glavnici.

I. N. A.

Agenzia Generale Lubiana, via 3 Maggio No 11 Telefono 25-71

Generalno zastopstvo v Ljubljani, Ulica 3. maja št. 11 Telefon 25-71

LOKAL

iščem v centru mesta začetkom decembra. Ponudbe poslati v upravo »Slovenca« pod šifro »Lokal« 6299.

GOSPODJE POZOR. Klobučarna „PAJK" čisti, preoblikuje in prebarva vse vrste klobukov po nizkih cenah. Lastna delavnica. Se priporoča Rudolf Pajk, Sv. Petra c. 38

Antica Casa Orticola Stara zelenjadna tvrdka
F. VAN DEN BORRE - TREVISO
PIANTE - SEMENTI
RASTLINE - SEMENA
Catalogo gratis a richiesta.
Na zahtevo katalog brezplačno.

SGARAVATTI SEMENTI S.A., PADOVA
Sementi di Ortaggi, Foraggi ecc.
Semena za zelenjavo, krmila itd.
Chiedere offerte. — Zahtevajte ponudbe.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Delavniki: 15-30, 17-30, Sloga od 14 dalje, nedelje in prazniki: 10, 13-30, 15-30, 17-30

Popularni komik MACARIO v svojem najduhovitejšem filmu
„Ne pravi mi tega"
Sodeluje lega Silvana Jachimo in Vanda Osiri
KINO SLOGA - TEL. 27-30

Tragična ljubezen ruske velikašinje ... Film razkošja, romantike in opojne glasbe!
Fedora
Izborna igralska trojica Luisa Ferida, Amedeo Nazzari, Osvaldo Valenti
KINO MATICA - TEL. 22-41

Zanimiv in krasen švedski film
Takšen mora biti mož!
Ljubezen lepe, razvajene meščanke in postavnega ter značajnega kmetskega fanta
Igrajo: Adolf Jahr, Birgit Tengrothitd.
KINO UNION - TEL. 22-21

KINO KODELJEVO TEL. 41-64
Odlična glasbena komedija
Ljubi Avgušfin
Paul Hörbieger - Amria Andergast
Jackie COOPER v filmu gauljive vsebine
Gangsterjev sin
Predstave: delavnik ob 17, nedelja ob 14 in 16,30

Ditta ORBENTO
Milano - Via S. Gregorio, 38
TUTTO PER IL CICLO
Elencateci fabbisogno, Vi comunicheremo i prezzi
VSE ZA KOLO!
Napravite seznam potrebščin in mi vam sporočimo cene

PETROLAV
Soc. Coll. di R. GAROSI & C.
Milano Stabil: Via F. Argellati, 22 — Tel. 37.662
Sede: Via Camperio, 10 — Tel. 152.801
PRODOTTI AUTARCHICI
Gomma lacca - Resine - Vernicette - Petroli - Sgrassanti - Detersivi - Glicine - Lubrificanti - Emulsivi - Cere per pavimenti - Solventi
AUTARKTIČNI PRODUKTI
Guma za lake - Smole - Ličila - Petroleji - Topila za maščobe - Čistila - Glicine - Mazila - Emulzije - Vosek za tla - Raztopine

AMARO "1918" GRENAK "1918"
Isolabella
VERMUT BIANCO BELI VERMUT

PO VAŠI ŽELJI VAM IZDELA
KNJIGOVEZNICA LJUDSKE TISKARNE
V LJUBLJANI
KOPITARJEVA 6/II

v svoji črtalnici razne poslovne knjige, ako niso že v zalogi. Istotako izvrši tudi

vsa druga knjigoveška dela posebno razne vezave v raznih velikostih od preprostih do razkošnih oblik v vseh barvah. Posebni oddelek za izdelovanje damskih torbic, šolskih torbic in sličnih, pasov, denarnic, kovčkov in drugega usnjenega galanterij. blaga

Vam nudi te predmete vedno v lepih, okusnih in modernih oblikah vsaki čas.

CENE SO SKRAJNO NIZKE! POSLUŽITE SE JIH!

Edgar Wallace: 4

Skrivnost skrivljene sveče

Roman.

»Ni neumnost,« je vztrajal Kara. »Kadar imate opraviti z Grkom najnižje plasti, je treba tako postopati, da ga vsaj prestrašite. Če ravnate grdo z njim, vam nikdar ne odpusti in verjetno je, da zagadi kdaj svoj nož v vas ali v vašo ženo. Če pa se ob njegovi igri postavite s svojo igro in potegnete v pravem trenutku revolver, dosežete učinek, kakršnega si želite. Ali imate revolver?«

John je stopil k pisalni mizi, odprl neki predal in vzel iz njega majhen browning.

»To je vse moje orožje,« je rekel. »Nisem ga še nikoli uporabljal. Neki neznan občudovalec mi ga je poslal za božič.«

»Čuden dar za božič!« je menil Grk in ogledoval orožje.

»Menim, da so darovalca zavedle moje knjige, po katerih je sklepal, da imam doma kar pravi muzej revolverjev, bodal in škodljivih dišav,« je nadaljeval Lexman spet šegavo. »Priložil mu je tudi pisemce.«

»Ali veste, kako se uporablja?«

»Res, nikdar nisem poskušal,« je odvrnil Lexman. »Vem, da je treba pri polnitvi odriniti pokrov, a ker mi moj občudovalec ni poslal nabojev, nisem nikdar poskusil.«

Tedaj je potrkalo na vrata.

»Pošta,« je pojasnil John.

Hišna je prinesla na podstavku neko pismo in pisatelj ga je vzel z namrgodenim čelom.

»Vassalarovo,« je rekel, ko je hišna odšla.

Grk je vzel pismo v roko in ga ogledoval.

»Zelo grdo piše,« je pripomnil in ga vrnil Johnu.

Lexman je odprl tenki rumenkasti ovitek in vzel iz njega kakih šest listkov rumenega papirja, a popisan je bil samo eden. Pismo je bilo kratko:

»Nujno in za gotovo vas moram nocoj videti,« je pisal mazač. »Pridite, da se dobiva na križišču med Bostonom Traveryem in Eastbournejem. Jaz bom tam točno ob enajstih in ako mi želite rešiti življenje, bo prav, da mi prinesete na račun znatno vsoto.«

Podpis: »Vassalaro«.

John je bral pismo glasno.

»Gotovo je znorel, da mi piše tako pismo,« je rekel. »Pojdem in dam hudiču pritlikavemu tako lekcijo, da je nikdar več ne pozabi!«

In je dal pismo Karu, ki ga je tiho bral.

»Dobro bi bilo, če bi vzeli s seboj revolver,« je rekel, ko mu je vrnil pismo.

John Lexman je pogledal na uro.

»Še uro časa imam, a da pridem do Eastbournejske ceste, je treba skoraj dvajset minut.«

»Torej res pojdete?« ga je vprašal Kara začudeno..

»Seveda. Saj ne morem dovoliti, da bi mi prišel na dom in povzročil tu kak neprijeten prizor, kar ta divjačina gotovo namerava.«

»Ali ga plačate?« je vprašal Kara tiho.

John ni odgovoril. Doma je imel nemara kakih deset šterlingov in ček, ki bi ga moral drugi dan vnovčiti, bi mu jih dal še trideset. Pogledal je znova pismo. Bilo je pisano na nenavadno hrapav papir, ki je bil kakor pivnik, da se je črnilo na nekaterih mestih kar razlezlo. Belé liste je najbrž priložil kdo, ki se mu je tako mudilo, da ni opazil nenavadnosti.

»To pismo shranim,« je rekel John.

»Mislim, da bi bilo prav. Vassalaro najbrž ne ve, da se z grozilnimi pismi prekorači zakon in da bi bila taka pošiljka v vaših rokah kdaj še lahko močno orožje.«

V kotu sobe je bila majhna blagajna in John jo je odprl s ključem, ki ga je vzel iz žepa. Povlekel je za neki jeklen predal, spustil vanj pismo in ko ga je spet potisnil na svoje mesto, je vse zaprl.

Kara je medtem gledal Lexmana tako pazljivo kakor človek, ki ga zelo zanima kaka novost.

»Rad bi šel z vami na ta zanimivi sestanek,« je rekel, »a žal, imam še drugod nekaj opraviti. Dovoljujem si vam pa le reči, da vzemite s seboj revolver, in sprožite nekaj krat; drugega vam ne bo treba!«

Grace je vstala izza klavirja, ko je vstopil Kara v sprejemnico, in spregovorila nekaj običajnih fraz, kako ji je žal, da je bil njegov obisk tako kratek. Grk v prisrčnost njenega obžalovanja seveda ni verjel, ker je bil izredno trezen človek.

Trenutek so še pokramljali.

»Grem, da pogledam, ali vaš šofer spi,« je rekel nato John in odšel iz sobe.

Ko je odšel, sta bila gospa in Grk nekoliko časa tiho.

»Mislim, da niste kaj zadovoljni, ko me spet vidite,« je rekel končno Kara. Njegova brezobzirnost je spravila gospo nekoliko v zadrego in je rahlo zardela.

»Vedno sem zadovoljna, ako vas vidim, kakor sem s katerim koli prijateljem svojega soproga,« je odločno odgovorila.

Kara se ji je poklonil.

»Biti prijatelj vašega soproga, je že veliko,« je rekel in potem povzel, kakor bi se nečesa spomnil: »Želel sem si izposoditi neko knjigo. Kdo ve, če bi bil vaš gospod zadovoljen, da jo vzamem?«

»O, ni se vam treba truditi,« je ugovarjal, »saj vem dobro, kje je.«

Ne da bi čakal na njeno dovoljenje, je zapustil mlado gospo, ki je imela občutek, da si le preveč drzne na račun prijateljstva z Johnom. Čez dobro minuto se je vrnil s knjigo.

»Lexmana sicer nisem vprašal za dovoljenje, da bi jo vzel,« je rekel, »a ta pisatelj me nekoliko zanima. O, saj je že tukaj!« se je obrnil k Johnu, ki je prav tedaj vstopil. »Dovolite, da si izposodim to knjigo o Mehiki?« je vprašal. »Jutri zjutraj vam jo vrnem.«

John in Grace sta obstala na vratih in gledala za svetilko na avtu, ki je izginjala na cesti, potem pa sta se tiho vrnila v sprejemnico.

»Zdi se mi, dragi, da si prezaposlen,« mu je rekla in mu položila roko na ramo.

John se ji je rahlo nasmehnil.

»Ali je zaradi denarja?« ga je zaskrbljeno vprašala.

Za trenutek ga je imelo, da bi ji povedal vse o pismu, a se je premagal, ker je vedel, da bi mu ne dala oditi, ako bi zvedela vso resnico.

»Nič posebno važnega ni,« je odgovoril. »Iti moram v Beston Tracey k zadnjemu vlaku. Pričakujem odtise v pregled.«

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodia Urednik: Viktor Cenčič